

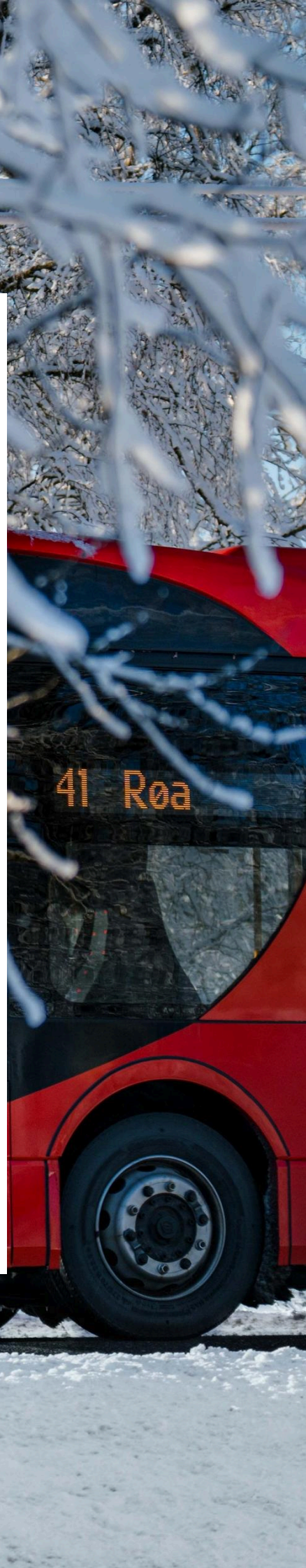

Aktsomhetsvurderinger for bærekraftig forretningspraksis

Redegjørelse rapporteringsåret 2025 etter åpenhetsloven

for Ruter As

Etisk handel Norge har vurdert at rapporten til Ruter As oppfyller våre krav til basisnivå. Les mer om basisnivå [her](#).

FNs BÆREKRAFTSMÅL

Til lesere av rapporten

Næringslivet, offentlig sektor og organisasjoner har stor påvirkning på mennesker, samfunn, miljø, klima og dyr. Virksomheter bidrar til utvikling, innovasjon og bedre levekår, men aktiviteten medfører også risiko og reell skade. Derfor har virksomheter en nøkkelrolle i arbeidet for å nå FNs bærekraftsmål og Parisavtalens 1,5-gradersmål. Dette gjøres best i samarbeid. Etisk handel Norge er en medlemsorganisasjon og flerpartssamarbeid med næringsliv, fagbevegelse, arbeidsgiverorganisasjoner, sivilsamfunn og offentlig sektor som sammen adresserer de komplekse utfordringene i de globale leverandørkjedene som den enkelte virksomhet ikke kan løse alene.

Åpenhet, ansvarlighet og kontinuerlig forbedring er grunnleggende i dette arbeidet. Denne medlemsrapporten kan brukes som redegjørelse etter åpenhetsloven, men favner bredere temaer som klima, miljø og antikorrupsjon. Vårt rammeverk bygger på FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter og OECDs modell for aktsomhetsvurderinger – internasjonale anerkjente standarder som ligger til grunn for Etisk handel Norges 13 prinsipper for bærekraftig forretningspraksis. Disse prinsippene omfatter menneskerettigheter, anstendig arbeid, miljø/klima, dyrevelferd og antikorrupsjon.

Alle medlemmer i Etisk handel Norge er forpliktet til å gjennomføre risikobaserte aktsomhetsvurderinger og årlig rapportere på fremdrift i et eget arbeid. Virksomheter på vårt kvalitetsnivå Basis tilfredsstillter åpenhetslovens krav til redegjørelse om aktsomhetsvurderinger. Medlemmer kan også strekke seg etter nivåene Gjennomfører og nå i 2026 Ledende.

Gode aktsomhetsvurderinger handler ikke om å være «risikofri», men om å være transparent og systematisk: å identifisere risiko, forebygge og redusere negativ påvirkning, kommunisere åpent om håndtering og – der det er nødvendig – bidra til gjenoppretting.

Jeg vil takke alle medlemmer for innsatsen, åpenheten og viljen til å bidra til ansvarlige leverandørkjeder. Sammen viser vi hvordan ansvarlig handel kan være til det beste for mennesker, dyr, samfunn og miljø.

Heidi Furustøl

Daglig leder

Etisk handel Norge

Aktsomhetsvurderinger

Denne rapporten er bygget rundt FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter og OECDs modell for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv.

Modellen har seks trinn som beskriver hvordan virksomheter kan jobbe for mer ansvarlig og bærekraftig forretningspraksis. Å være god på aktsomhetsvurderinger betyr ikke at en virksomhet ikke har negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø, men heller at virksomheten er åpen og ærlig om utfordringer og håndterer dette på best mulig måte i samråd med sine interessenter. Denne rapporten er delt inn i kapitler basert på denne modellen.

Forord av daglig leder

Ruters visjon er at alle skal oppleve bærekraftig bevegelsesfrihet. Uavhengig av økonomi, funksjonsevne, kjønn, legning, alder, etnisitet og religion skal alle ha friheten til å reise fritt omkring og leve det livet de vil, der de vil. I løpet av et år gjennomfører vi rundt 400 millioner reiser.

Som en offentlig innkjøper har vi et særskilt ansvar for å fremme respekt for menneskerettigheter og anstendig arbeid i hele leverandørkjeden – i tråd med målene våre eiere har for innkjøp av varer og tjenester. Vårt viktigste verktøy for påvirkning i positiv retning er hvilke forventninger og krav vi stiller til våre operatører og leverandører. Det er et ansvar vi tar på alvor. Åpenhet, gode relasjoner, samarbeid og tillit er avgjørende for å styrke et samarbeid som kan bidra til reelle forbedringer.

Vi vet at vi har komplekse og globale leverandørkjeder med høy risiko for at det kan forekomme brudd på menneskerettigheter og arbeidsforhold. Kjøretøy består av svært mange komponenter, og en del leverandører kommer fra land Norge ikke har et handels- og sikkerhetssamarbeid med. Dette krever at vi, i samarbeid med dem vi inngår kontrakter med, arbeider grundig og godt for å bidra til positive endringer.

Som Norges fremste aktør på elektrifisering av bussflåten, har vi også et ansvar for å sikre at teknologien vi tar i bruk er trygg. I 2025 gjennomførte vi derfor en omfattende sikkerhetstest av elektriske busser for å avdekke mulige cybersikkerhetsrisikoer. Gjennom denne testingen gikk vi fra bekymring til konkret kunnskap om hvordan vi kan bygge inn sikkerhetssystemer som beskytter både våre passasjerer, våre ansatte og arbeidere i leverandørkjeden.

Dette arbeidet handler om ansvarlig risikostyring i praksis – for mennesker, for arbeidsforhold, og for fremtiden.

Bernt Reitan Jenssen
Administrerende direktør

Nøkkelinformasjon om virksomheten og leverandørkjeden

Nøkkelinformasjon om virksomheten

Navn på virksomheten

Ruter As

Adresse hovedkontor

Dronningens gate 40, 0154 Oslo

Viktigste merker, produkter og tjenester

Ruter utvikler, planlegger, samordner, bestiller og markedsfører kollektivtrafikken i Oslo og Akershus.

Beskrivelse av virksomhetens struktur

Ruter har som visjon at alle skal oppleve bærekraftig bevegelsesfrihet, det betyr at alle mennesker, uavhengig av økonomi, funksjonsevne, kjønn, legning, alder, etnisitet og religion skal ha friheten til å leve det livet de vil, der de vil. Det er nesten 1,5 millioner mennesker som bor i Ruters området og som hver dag har behov for å reise fra et sted til et annet, og vi regner alle som har et mobilitetsbehov i vår region som våre kunder. Ruter står i dag for over halvparten av landets kollektivtransport.

Ruter er et felles administrasjonsselskap for kollektivtransporten i Oslo og Akershus. Vårt samfunnsoppdrag er å legge grunnlaget for et helhetlig, rasjonelt og markedstilpasset kollektivtransportsystem i Oslo og Akershus. Vi utvikler, planlegger, samordner, bestiller og markedsfører kollektivtrafikken innenfor buss, båt, T-bane, trikk og spesialtransport. Sammen med kundene, samarbeidspartnere, eiere og myndigheter jobber vi for å redusere privatbilismen og gjøre grønne mobilitetsformer til kundenes foretrukne reiseform.

Oppdraget ivaretas gjennom anskaffelse, utvikling, planlegging, samordning og markedsføring av kollektivtilbudet. Selve kollektivtransporten utføres av ulike selskaper som har kontrakt med oss. Ruter eier derfor ingen busser, trikker, båter eller T-banetog. Ruter omfattes av lov om offentlig anskaffelser, og gjennomfører derfor alle innkjøp gjennom anskaffelseskonkurranser eller direkte kjøp. Sporveien T-banen og Sporveien Trikken er faste kontraktspartnere ved direkte kjøp. Mens busser, båter og spesialtransport tildeles kontrakter etter anbudskonkurranser. Lokaltog kjøres av Vy, som har et prissamarbeid med Ruter i Oslo og Akershus.

Ruters styre skal, i henhold til punkt 3.3 i aksjonæravtalen bestå av seks medlemmer oppnevnt av eierne (Oslo kommune og Akershus fylkeskommune).

Ruters ledergruppe består av totalt 8 direktører: En administrerende direktør og en direktør med ansvar for hver sin enhet. Organisasjonen har en funksjonell organisasjonsstruktur. Tre resultatenheter er direkte involvert i utvikling og drift av kollektivtilbudet. Stab – og støtteenheter hjelper resultatenheter med å operere effektivt og nå sine mål.

Rapporten gjelder både for Ruter As og Tet Digital AS.

Omsetning i rapporteringsåret (NOK)

13 879 470 000

Antall ansatte

366

Er virksomheten omfattet av åpenhetsloven?

Ja

Vesentlige organisatoriske endringer siden forrige rapportering og denne rapportens tidsperiode

Det har ikke vært noen vesentlige organisatoriske endringer i løpet av 2025.

Navn, tittel for kontaktperson for rapporten

Vivian Eide Jektvik, Spesialrådgiver menneskerettigheter og åpenhetsloven

---

E-post adresse for kontaktperson for rapporten

vivian.jektvik@ruter.no

Informasjon om leverandørkjeden

Generell beskrivelse av virksomhetens innkjøpsmodell og leverandørkjede

Ruter er en offentlig innkjøper og følger regler i Lov om offentlige anskaffelser med forskrifter. Vi blir finansiert av offentlige midler og billettinntekter. Det er stor variasjon i de anskaffelsene vi gjennomfører, og kontraktene vi inngår. Ruter kjøper inn alt fra informasjonsskjermer på holdeplasser, billettkontroll og tilrettelagt transport (TT), til busstjenester på de kjente busslinjene. Vi skiller derfor mellom transporttjenestekontrakter og kontrakter på varer og tjenester.

Hvert år gjennomfører Ruter anskaffelser for om lag elleve milliarder kroner. Til sammen bruker vi om lag i underkant av ni milliarder kroner på transporttjenester årlig. Transporttjenestekontraktene for buss, minibuss, drosje og båt blir inngått etter en konkurranse om å få levere transporttjenester. Konkurransene følger reglene om offentlige anskaffelser. Kontraktene om transporttjenester på T-bane og trikk er inngått direkte med hhv. Sporveien T-bane AS og Sporveien Trikken AS (egenregi).

Ruter inngår kontrakter med ulike operatører for transporttjenester innenfor busser, båter og spesialtransport. De inngåtte kontraktene utføres av ulike operatørselskaper som kjører på kontrakt for Ruter. Det er operatørene som er ansvarlige for eksempel å velge bussprodusent, som igjen kjøper inn ulike deler, slik som dekk og batteri fra dekk- og batteriprodusenter. Produsenter av batterier og dekk kjøper så råmaterialer fra andre underleverandører. Det er lange og kompliserte leverandørkjeder, og for eksempel i en buss er det over 3000 komponenter som må til for å ferdigstille et produkt. Det er også operatørene som har ansvar for å ansette personell til å levere på kontraktene. Disse kontraktene kan eksempelvis være å levere transporttjenester med buss i et geografisk område.

I tillegg til å inngå transporttjenestekontrakter, inngår Ruter avtaler med leverandører som behøves i enhver organisasjon som eksempelvis IKT (PC, mobiler, skjermer), kontorrekvisita, renholdstjeneste og drift av kantinen. Flere av avtalene til Ruter på Varer og tjenester er samkjøps-avtaler som Oslo kommune inngår og som vi igjen kan benytte oss av. Det er da Oslo kommune som inngår kontraktene og som har kontraktsoppfølgingen.

Ruter har en tjenestemodell som beskriver hvilke tjenester og produkter hver enhet har ansvar for å levere. En slik modell danner også grunnlaget for god samhandling, ved å tydeliggjøre hvem som har ansvar for hva. Enheten Teknologi og strategi har helhetsansvaret for bærekraft i Ruter. Strategiske anskaffelser er organisert i enheten økonomi og styring og er ansvarlig for at Ruter gjennomfører målrettede og kostnadseffektive anskaffelser. Det overordnede ansvaret for aktsomhetsvurderinger er lagt til Direktør for Strategiske anskaffelser. I en anskaffelsesprosess vil ansvar og oppgaver med aktsomhetsvurderinger fordeles i tråd med etablerte retningslinjer for ansatte som er knyttet til deres rolle i anskaffelsesprosessen, både forprosess, innkjøpsfasen, oppstartsfasen og kontraktsfasen.

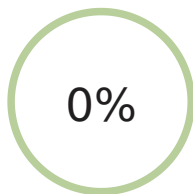
Antall leverandører som virksomheten har hatt kommersielle relasjoner med i rapporteringsåret

---

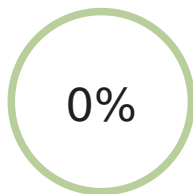
Kommentar til antall leverandører

Type innkjøp/ leverandørforhold

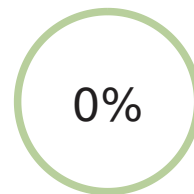
Helt/delvis egeneid produksjon

Innkjøp direkte fra produsent

Innkjøp via agent/mellomledd/importør/merkevareleverandører

Annet

Liste over førsteleddsprodusenter per land

Norge : **20**

Ruter har transporttjenestekontrakter med mellom 20-25 ulike leverandører, heretter operatører, i Norge. Antallet varierer gjennom året ettersom kontrakter starter opp og avsluttes. En operatør kan ha flere kontrakter i Oslo og Akershus.

Operatørene er fordelt på følgende tjenesteområder:

Buss
Minibuss- og persontransport
Resttransport
TT-tjenesten
Båt

I tillegg har vi en samarbeidsavtale med Sporveien Oslo for T-bane og trikk.

Operatørene inngår igjen kontrakter med underleverandører. Vi har ikke en fullstendig oversikt over hvor alle operatørene (førsteleddsprodusentene) har sine underleverandører. Det er få store operatørselskaper, men mange fabrikker og produksjonsledd i de globale verdikjedene. Busser ferdigstilles både i og utenfor Europa, og særlig Kina har etablert seg som en dominerende el-kjøretøyprodusent. Kina er, sammen med Sør-Korea, dominerende når det gjelder produksjon av batterier.

I tillegg til transporttjenestekontraktene, inngår Ruter avtaler med leverandører av varer og tjenester til Ruters eget bruk, f. eks. IKT-utstyr, uniformer og renholdstjenester. Ruter kan også benytte enkelte av Oslo kommunes sine samkjøpsavtaler, og da har kommunen ansvar for aktsomhetsvurderinger og kontraktsoppfølgingen på disse avtalene.

Oppgi antall arbeidere hos førsteleddsprodusenter

Antall arbeidere

Kommentar til antall arbeidere

Estimatet over antall arbeidere vil være meget upresist og rapporteres derfor ikke. Dette er blant annet fordi vi kjøper alle tjenester og varer fra operatører og agenter, i tillegg til at produksjon av for eksempel busser og båter ikke skjer på en kontinuerlig basis. Arbeidsstokken vil være betydelig større de årene våre operatører gjør innkjøp av for eksempel busser som skal være i drift i flere år.

Viktigste innsatsfaktorer/råvarer for produkter eller tjenester og geografi

Jern/Stål	Australia Brasil Kina
Bauxitt/Aluminium	Australia Brasil Kina
Silisium	Frankrike Italia USA
Kobber	Chile Kina Peru
Kobolt	Australia Kongo Cuba Indonesia Filippinene
Nikkel	Australia Brasil Canada Indonesia Ny Caledonia Filippinene Russland USA
Grafitt	Brasil Canada Kina Sør-Korea Madagaskar Mosambik Russland
Mangan	Australia Brasil Elfenbenskysten Kina Gabon Ghana India Malaysia Ukraina Sør-Afrika
Litium	Argentina Australia Brasil

	Chile Kina
Bomull	Brasil Kina India Pakistan USA Usbekistan
Naturgummi	Kina Indonesia India Thailand Vietnam
Syntetisk gummi	Japan Sør-Korea Russland Thailand USA

Oversikten over de viktigste råvarene er basert på gjennomgang av verdikjedene for Ruters busser, med hovedråvarer for skrog, batteri og dekk. I tillegg er bomull inkludert ettersom det er en sentral råvare i tekstil. Ruter har ikke en detaljert liste over hvor råvarene faktisk er produsert, men landene er hentet fra rapporter om hvor de ulike råvarene utvinnes på generell basis. Informasjonen er hentet fra Ruters verdikjedeanalyse fra 2019 og en intern oppdatering av denne fra 2023. Råvareland for bomull er hentet fra DFØs høyrisikoliste.

Er virksomheten leverandør til offentlig sektor?

Nei

Mål og fremdrift

Prosessmål og fremdrift i rapporteringsåret

1

Retningslinjer og styringssystemer

Mål :

Arbeidet med aktsomhetsvurderinger er en kontinuerlig prosess, og i løpet av det kommende året vil vi fortsette å utvikle og vurdere oppdateringer av policyer, prosedyrer, retningslinjer og rutiner for ansvarlighet. Dette inkluderer blant annet arbeidet med Arbeidstakere i verdikjeden, S2, i henhold til det nye bærekraftsdirektivet CSRD. Videre vil vi prioritere å sikre at rutinen for aktsomhetsvurderinger i anskaffelsesprosessene blir implementert, slik at vi kan oppnå enda bedre fremdrift i arbeidet.

I 2025 har vi gjennomført det kontinuerlige arbeidet med aktsomhetsvurderinger som planlagt, og oppnådd betydelig fremdrift.

Den tverrfaglige rutinen for aktsomhetsvurderinger er nå rullet ut og tatt i bruk i nye anskaffelser, noe som sikrer bedre integrering av aktsomhetsvurderinger gjennom hele anskaffelsesprosessen. I tillegg har vi etablert en ny rutine for bekymringsmeldinger, som styrker våre muligheter til å fange opp og håndtere potensielle brudd på menneskerettigheter og arbeidsforhold i leverandørkjeden.

Status :

Vi har etablert en intern arbeidsgruppe ("arbeidere i verdikjeden") som skal bidra til bedre føring og styring fremover. Ruter har også gjennomført en revidert dobbel vesentlighetsvurdering som gir oss et oppdatert grunnlag for prioriteringer.

Strategiske anskaffelser har videre satt overordnede mål for arbeidet med menneskerettigheter og anstendig arbeidsforhold for 2026, noe som sikrer fortsatt fokus og forankring av arbeidet fremover.

2

Aktsomhetsvurderinger

Mål :

Sikre kontinuerlig fremdrift i implementeringen av rutiner for aktsomhetsvurdering på nye anskaffelser, samt sørge for at eksisterende kontrakter følges opp i henhold til prioritert risikooppfølging. Gjennom statusmøter med operatørene og leverandører vil vi kunne samarbeide på området, og avdekke eventuelle avvik som krever tiltak. I tillegg skal vi forbedre interne prosesser og rutiner for risikokartlegging og innsamling av data.

Status :

Vi har vurdert risiko for brudd på menneskerettigheter som høy i flere av våre anskaffelser, og stiller derfor krav til aktsomhetsvurderinger i disse. Dette innebærer at operatører og leverandører må kartlegge og forebygge risiko for brudd på menneskerettigheter i sine leveransekjeder.

I 2025 har vi sikret god fremdrift i implementeringen av aktsomhetsvurderinger, i tråd med rutinen som er rullet ut i organisasjonen. Vi har påbegynt én ny transportanskaffelse hvor rutinen for integrering av aktsomhetsvurderinger er fulgt (Romerike og Hadeland 2028), og gjennomført tre nye anskaffelser innen varer og tjenester (databehandlingsystem, HR-system og informasjonsskilter) som er blitt fulgt opp.

For eksisterende kontrakter har vi fulgt opp tre operatører gjennom møter med fokus på deres aktsomhetsarbeid. Gjennom disse møtene har vi etablert en god dialog og fått bedre innsikt i deres prosesser, noe som bidrar til å avdekke eventuelle brudd og behov for tiltak. Dialogen tydeliggjør også at dette er prosesser som krever kontinuerlig arbeid og oppfølging.

Vi har også gjennomført skjerpede aktsomhetsvurderinger med særlig fokus på leverandører i konfliktområder og høyrisikoområder.

Arbeidet med å forbedre våre interne prosesser og rutiner for risikokartlegging og innsamling av data er påbegynt, og vil fortsette inn i 2026 for å sikre enda mer systematisk oppfølging fremover.

3

Kompetanseutvikling

Mål :

Målsetting for det kommende året er å fremme økt forståelse for hvordan vi kan styrke vårt arbeid med menneskerettigheter. Dette inkluderer å forbedre intern informasjon på området, undersøke mulighet for opplæring og kurs som tilgjengeliggjøres i Ruters kursportal.

Status :

Intern arbeidsgruppe «arbeidere i verdikjeden» er etablert i organisasjonen. Gruppen består av ansatte fra ulike avdelinger og er etablert for at arbeidet knyttet til menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold skal bli mer koordinert, øke kompetansen hvor vi blant annet kan dele erfaringer og bygge kunnskap sammen. Gruppen skal jobbe videre med mulighet for e-læringskurs i Ruters kursportal. Arbeidet med menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold er noe som arbeides med i mange ulike fagavdelinger. Gruppen ble etablert i høst og har hatt tre møter siden oppstarten. I tillegg har det blitt gjennomført flere presentasjoner rundt temaet menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i ulike fagavdelinger i organisasjonen i løpet av året.

I tillegg deltar vi på ulike samarbeid og fora for å stadig bli bedre på vårt arbeid. Vi deltar blant annet i Erfaringsutvekslingsforum for ansvarlig næringsliv som ledes av Oslo kommune (Utviklings- og kompetanseetaten) og en svensk arbeidsgruppe "Elfordongruppen" som består av flere svenske kollektivselskaper og som ledes av Etisk handel Sverige.

4

Kommunikasjon og rapportering

Mål :

Vi oppdaterer og sørger for at relevant informasjon om vårt arbeid med å bidra til et ansvarlig næringsliv er tilgjengelig på Ruters hjemmeside. Vårt mål er å tilrettelegge for at Ruter er godt forberedt på å møte de nye lovkravene som kommer fra EUs direktiv om bærekraftsrapportering. Videre skal Ruter sikre fremdrift i arbeidet med aktsomhetsvurdering, og dermed gi en mer detaljert redegjørelse for hvilke funn og tiltak som er i fokus i organisasjonen.

Ruter skal gjennomføre en prøverapportering for rapporteringsåret for 2024 i henhold EUs direktiv om bærekraftsrapportering (CSRD) og de europeiske rapporteringsstandardene for bærekraft (ESRS),

Status :

I løpet av året har vi oppdatert informasjon på vår hjemmeside med mål om å gjøre det mer forståelig hvordan vi arbeider med å bidra til et ansvarlig næringsliv.

Endringer i hvem som omfattes av EUs bærekraftsrapportering (CSRD) ble gjort i løpet av året, og Ruter er ikke lenger lovpålagt til å rapportere i henhold til CSRD. Ruter har derfor valgt å basere sin bærekraftsrapportering på EFRAGs utkast til forenklet versjon av ESRS.

Arbeidet med aktsomhetsvurderinger har hatt god fremdrift i løpet av året - les mer under mål om aktsomhetsvurderinger.

Prosessmål for kommende år

1

Som et pågående arbeid i 2026 skal Ruter **styrke kompetansen om menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold** for å stille bedre krav og følge opp disse kravene i kontraktsoppfølgingen av operatører. Vi har som mål å øke den generelle kompetansen i organisasjonen på menneskerettigheter og anstendig arbeidsforhold. Dette skal vi gjøre ved å **etablere et e-læringskurs** i løpet av året. I tillegg skal vi arrangere **faglige samlinger** om arbeidet, samt delta aktivt i **kompetansenettverk** med andre aktører for erfaringsutveksling. **Sammen med Kollektivforeningen og dens medlemmer skal vi utarbeide en bransjeveileder** for arbeidet med menneskerettigheter i kollektivtrafikken i Norge

2

Vi skal sikre **konsekvent bruk av etablerte rutiner** for arbeidet som skal ivareta menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold. Dette skal gjøres blant annet ved å **øke kjennskapen** til rutiner for ansatte, **etablere årsplaner** for oppfølging av kontrakter på transporttjenester, samt **koordinere fokus og oppfølging om miljø og menneskerettigheter**.

3

I 2026 skal vi øke vår kompetanse og innsikt på menneskerettighetsrisikoer i bransjen gjennom **økt dialog med eksterne fageksperter**, og bruke denne kunnskapen til å forbedre våre kontraktskrav.

4

Sikre at den **etablerte rutinen** for å ivareta menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold brukes systematisk i **anskaffelser av varer og tjenester**, fra etablering av **anskaffelsesstrategi til kontraktsoppfølging**, i kategorier som er prioritert basert på DFØs høyrisikoliste

1

Forankring av bærekraft i virksomheten

Forankring av ansvarlighet knyttet til bærekraftig forretningspraksis i virksomheten handler om å ha strategier, planer, relevante policyer og retningslinjer for aktsomhetsvurderinger som er vedtatt av ledelsen. Disse bør omfatte hele virksomheten, samt virksomhetens leverandørkjede og forretningsforbindelser. Effektive styringsystemer for implementering er en forutsetning for å lykkes, og arbeidet med aktsomhetsvurderinger bør være en integrert del av virksomhetens forretningsdrift. Tydelige forventninger fra toppledelsen, samt tydelig plassering av ansvar innad i virksomheten for implementering av de ulike delene av aktsomhetsvurderinger er viktig. Alle involverte må vite hva de skal gjøre. Åpenhet om forpliktelser virksomheten har til seg selv, utfordringer de står overfor og hvordan dette håndteres, er vesentlig.

1.A Policy for egen virksomhet

1.A.1 Lenke til offentlig tilgjengelig policy for egen virksomhet

<https://cdn.sanity.io/files/5a84xxkm/prod/81cc10f1cd966e741337caabd21039c880b1c21f.pdf> og

<https://cdn.sanity.io/files/5a84xxkm/prod/7431fc4b74461994a45133c515c1f4ce7665b6a0.pdf>

1.A.2 Hva sier virksomheten offentlig om sine forpliktelser til å respektere mennesker, dyr, samfunn og miljø?

Ruters visjon er bærekraftig bevegelsesfrihet. Det betyr at alle, uavhengig av økonomi og funksjonsevne, skal ha friheten til å leve det livet de vil, der de vil. Dette står beskrevet i konkretisering av målbilde. Det er definert 4 ambisjoner på vei mot visjonen bærekraftig bevegelsesfrihet, som alle har som hensikt å respektere mennesker, dyr, samfunn og miljø. Dette er våre ambisjoner, som ble vedtatt i 2024: 1: I 2028 er kundeopplevelsen superenkel og personlig tilpasset. 2: I 2028 er det mye enklere å leve uten egen bil i Oslo og Akershus. 3: I 2028 er flere av innbyggernes reiser på fritiden grønne. 4: I 2028 kan alle reise selvstendig med Ruter. På Ruter.no kan du lese mer om hvordan vi jobber. Les mer om konkretisering av målbildet her:

<https://ruter.no/globalassets/dokumenter/ruterrapporter/strategi-og-handlingsplaner/konkretisering-av-malbildet.pdf>

Som en stor offentlig innkjøper er Ruters viktigste verktøy for påvirkning hvilke forventninger og krav vi stiller ovenfor våre operatører og leverandører. Ruters forpliktelser om å ivareta og respektere menneskerettigheter er beskrevet i vår policy for anskaffelser og i vår anskaffelsestrategi, som er styrende for alle anskaffelser i Ruter. I anskaffelsesstrategien beskrives vår forpliktelse til å utføre aktsomhetsvurderinger, herunder sette krav og følge opp arbeid med etterlevelse av menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold. Les mer om anskaffelsesstrategien her: <https://ruter.no/om-oss/vart-oppdrag/strategi-og-visjon>

I våre kontrakters handlingsregler og vedlegg til handlingsregler, som omhandler spesifikt om ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter og nasjonale sikkerhetsinteresser i leverandørkjeden, fremkommer det at våre samarbeidspartnere skal utføre aktsomhetsvurderinger som vil bidra til innsikt i hvor forbedringspotensialene ligger. Kontraktsvilkårene bygger på FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter med aktsomhetsvurderinger som metode. Kravene i våre handlingsregler og vedlegg gjelder i leverandørens egen virksomhet og i leverandørkjeden. I lenken over vises det til handlingsreglene, samt vedlegg til

Ruters arbeid om bærekraft blir kommunisert på Ruter.no. Som medlem i Etisk handel Norge rapporterer vi årlig om vårt arbeid på ansvarlig næringsliv og vi publiserer årlig vår redegjørelse for vårt arbeid med aktsomhetsvurderinger (iht. åpenhetsloven). I tillegg kommuniserer vi om vårt bærekraftsarbeid i årsrapporten.

1.A.3 Hvordan er policy for egen virksomhet blitt utviklet og forankret?

Ruters etiske retningslinjer forplikter Ruters medarbeidere, inkludert alle ansatte, styremedlemmer og innleide personer til å fremme respekt for og etterleve grunnleggende menneskerettigheter og krav om anstendige arbeidsforhold i forbindelse med sitt arbeid i Ruter. Dette gjelder både internt i Ruter, i leverandørkjeden og i forholdet til samarbeidspartnere. De etiske retningslinjene handler om menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold, aktsomhetsvurderinger, gjenoppretting, handelsboikott, habilitet, antikorrupsjon, ikke-diskriminering og respekt, uønsket adferd og handlinger, bi-ervert, fri fagorganisering, yringsfrihet og varsling. Reglene ligger her: <https://ruter.no/om-oss/vart-oppdrag/etiske-retningslinjer>

Ruters etiske regler ble vedtatt av Ruters styre 09.04.2019, og sist oppdatert av styret 17.12.2024. Reglene skal revideres minst hvert andre år.

Reglene gjennomgås årlig med alle ansatte og ved alle nyansettelser.

1.B Organisering og internkommunikasjon

1.B.1 Hvordan er arbeidet med aktsomhetsvurderinger organisert i virksomheten, forankret i interne retningslinjer og rutiner?

Ruter har en tverrfaglig modell for organisering av arbeidet med aktsomhetsvurderinger. Arbeidet er forankret i ledelsen og styret, og inkludert i retningslinjer og styringssystemer. Styret og administrerende direktør har det overordnede ansvaret og får orientering om arbeidet, herunder prioriteringer av risikoområder, funn og tiltak.

Det operative ansvaret for arbeidet med menneskerettigheter og arbeidsforhold ligger hos direktør for økonomi og styring, som har delegert dette til direktør for strategiske anskaffelser. En spesialrådgiver har fagansvaret for menneskerettigheter og åpenhetsloven, og fungerer som støttefunksjon for organisasjonen.

Ansvaret for aktsomhetsvurderinger i anskaffelsesprosesser er fordelt mellom flere avdelinger og roller, avhengig av hvilken fase man befinner seg i (forprosess, innkjøpsfase, oppstartsfase og kontraktsfase). Følgende enheter og avdelinger har sentrale roller:

Økonomi og styring: Strategiske anskaffelser, Mål- og økonomistyring og juridiske tjenester.

Drift; Operatørutvikling og - Informasjons og samordningsentral (IOSS)

Plan; Materiell og anlegg

Mennesker og organisasjon

Teknologi og strategi: Strategi og bærekraft

Marked og forretningsutvikling

Radikale innovasjoner

Tet Digital AS

Innkjøpere og avtaleansvarlig i de ulike avdelingene er ansvarlige for at aktsomhetsvurderinger gjennomføres i anskaffelser de har ansvar for, med støtte fra spesialrådgiver og relevante fagavdelinger.

1.B.2 Hvordan blir betydningen av virksomhetens aktsomhetsvurderinger konkretisert og tydeliggjort for de ansatte gjennom stillingsbeskrivelse (eller lignende), arbeidsoppgaver og insentivordninger?

Anskaffelsesprosesser i Ruter er definert gjennom styrende dokumenter hvor aktiviteter og ansvar er fordelt på ulike roller. Anskaffelsesstrategien til Ruter er styrende for alle anskaffelser som Ruter gjennomfører. Anskaffelsesstrategien skal blant annet sikre at Ruter gjør anskaffelser som fremmer klima- og miljøvennlige løsninger og respekt for anstendige arbeidsforhold og grunnleggende menneskerettigheter i verdikjeden. I tillegg til strategiene våre har vi tydelige rutiner, prosedyrer og veiledere som beskriver hvordan vi jobber med anskaffelser. Disse brukes i alle anskaffelser.

Ruter har etablert prosedyre for anskaffelse av transporttjenester og prosedyre for innkjøp av varer og tjenester. Formålet er å gi retningslinjer og veiledning til de som er involvert i anskaffelsesprosess, for å sikre enhetlig og effektiv gjennomføring av anskaffelser.

Det er etablert rutiner for anskaffelser av transporttjenester og innkjøp av varer og tjenester for å sørge for en konsekvent og standardisering av arbeidsflyt i på daglig basis. I løpet av rapporteringsåret har Ruter også jobbet med å få etablert en egen rutine for arbeidet med aktsomhetsvurderinger, det jobbes med å endelig ferdigstille denne. Ruters handlingsregler for leverandører og vedlegg til handlingsreglene som inneholder kontraktsvilkår for ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter og nasjonale sikkerhetsinteresser i leverandørkjeden, beskriver våre krav og forventninger til våre samarbeidspartnere.

Avdelingen Strategiske anskaffelser har et overordnet ansvar for å synliggjøre hvilke anskaffelser som har risiko for brudd på menneskerettigheter og arbeidsforhold i Ruter. Det innebærer å prioriterer anskaffelsene i kategoriene for høy risiko, medium risiko og lav risiko. Deretter beskrive hvorfor det er risiko og hvilke tiltak vi gjør for å forebygge at det skal forekomme brudd. Dette arbeidet er under utvikling.

Ruters Etiske retningslinjer er en del av ansattes arbeidsavtale og viktig at alle ansatte setter seg inn i og etterlever disse reglene. Alle nye ansatte må gjennom et e-læringskurs hvor innholdet i de etiske retningslinjene gjennomgås. Retningslinjen er tilgjengelig på intranett. Det gis en orientering om etiske retningslinjer ved til nyansatte, samt at det er utarbeidet et e-læringskurs. Retningslinjene blir også gjennomgått årlig i medarbeidersamtaler.

Vi har en varslingsordning og en varslingsplakat som forklarer hvordan ordningen virker i praksis. Videre har vi policyer med underliggende rutiner og maler på områdene for internkontroll og risikostyring, anskaffelser, informasjonssikkerhet personvern, bærekraft og for finansiell og operasjonelle rapportering. Policyene er gjort tilgjengelig for alle medarbeidere, også innleide, i styringssystemet på vårt intranett.

1.B.3 Hvordan sikres det at relevante ansatte har tilstrekkelig kompetanse til å gjennomføre arbeidet med aktsomhetsvurderinger?

Arbeidet med aktsomhetsvurderinger er kontinuerlig, og gjennom erfaring bygger vi kompetanse og forståelse på området. Vi har etablert en rutine som beskriver hva og hvordan arbeidet med aktsomhetsvurderinger skal inkluderes i anskaffelsesprosesser. Dette bidrar til økt fokus og kompetanse. Vi har som mål i løpet av 2026 å videreutvikle informasjon, veiledning og maler til ansatte om hvordan følge opp aktsomhetsarbeidet i de ulike anskaffelsesprosessene.

Tverrfaglig samarbeid er sentralt for å utvikle og forbedre vårt arbeid. Vi deltar derfor i flere nettverk som fremmer menneskerettigheter og ansvarlige arbeidsforhold, inkludert Etisk Handel Norge, DFØs nettverk, Skift, Kollektivtrafikkforeningen og Operatør- og Partnerforum. Deltakelsen varierer basert på tematikk og kompetansebehov, og bidrar viktig kunnskap til vårt videre arbeid med aktsomhetsvurderinger. Ruter deltar også i arbeidsgruppen "Elfordon" som ledes av Etisk Handel Sverige sammen med flere svenske kollektivselskaper. Dette er et særlig nyttig nettverk for oss å delta i.

1.C. Planer og ressurser

1.C.1 Hvordan er virksomhetens forpliktelser til å respektere mennesker, samfunn, dyr og miljø forankret i strategier og handlingsplaner?

Ruter eies av Oslo kommune og Akershus fylkeskommune. Som offentlig eid selskap er Ruter pålagt å følge lov om offentlig anskaffelser, anskaffelsesforskriften/forsyningsforskriften og åpenhetsloven, som inneholder krav til ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter og gjennomføring av aktsomhetsvurderinger. I tillegg stiller vi oss bak Oslo-modellen og Viken-modellens tilsvarende krav og forventninger til ansvarlig forretningspraksis, og respekt for mennesker, miljø og samfunn. Videre gjelder forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter og krav om minstelønn basert på allmenngjøringsforskrifter innenfor blant annet renhold og kantine. Batteriforordningen, avskogningsforordningen, tvangsarbeidsforordningen, EUs taksonomi, CSRD og annet EØS-relevant regelverk inneholder også krav som er relevante for ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter, samt rapportering om samme tema.

Ruters forpliktelser om å ivareta og respektere menneskerettigheter er forankret i vår policy for anskaffelser og i vår anskaffelsestrategi, som er styrende for alle anskaffelser i Ruter. I anskaffelsesstrategien beskrives vår forpliktelse til å utføre aktsomhetsvurderinger, herunder å sette krav og følge opp arbeidet med etterlevelse av menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold.

I våre kontrakters handlingsregler og vedlegg til handlingsregler, som omhandler ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter og nasjonale sikkerhetsinteresser i leverandørkjeden, fremkommer det at våre samarbeidspartnere skal utføre aktsomhetsvurderinger som vil bidra til innsikt i hvor forbedringspotensialene ligger. Kontraktsvilkårene bygger på FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter og OECDs retningslinjer for multinasjonale selskaper om ansvarlig forretningsvirksomhet. Kravene i våre handlingsregler og vedlegg gjelder i leverandørens egen virksomhet og i hele leverandørkjeden.

Høsten 2025 besluttet ledergruppen i Ruter at vi skal ta en ledende posisjon på klimaendringer, hvor ambisjonen er å sikre kraftige kutt i egne utslipp og ta tydelige standpunkt eksternt og inspirere andre aktører til klimahandling. En arbeidsgruppe jobber nå videre med dette arbeidet.

1.C.2 Hvordan følges strategier og planer for bærekraftig forretningspraksis opp av ledelse og styre?

Styret godkjenner og signerer den årlige rapporteringen til Etisk Handel Norge, samt redegjørelsen etter åpenhetsloven. Styret godkjenner også handlingsregler for leverandører, inkludert tilhørende vedlegg for ivaretagelse av menneskerettigheter. Styret og Ruters ledergruppe orienteres om arbeidet med menneskerettigheter og arbeidsforhold én gang årlig, samt ved behov dersom større uforutsette hendelser inntreffer.

Ledergruppen for Økonomi og styring mottar tilsvarende orientering minimum én gang årlig og ved behov. Direktør for strategiske anskaffelser og direktør for Økonomi og styring godkjenner prosedyrer og rutiner for anskaffelser i Ruter.

Avdelingene Strategiske anskaffelser, Juridiske tjenester og Mål- og økonomistyring samarbeider tett om tematikken og møtes jevnlig for å sikre fremdrift. Det gjennomføres en årlig vurdering av Ruters største risikoer knyttet til brudd på menneskerettigheter og arbeidsforhold, som legger grunnlag for prioriteringer i det videre arbeidet.

1.D Partnerskap og samarbeid med leverandører og forretningsforbindelser

1.D.1 Hvordan tydeliggjør virksomheten viktigheten av bærekraftig forretningspraksis i møte med leverandører og forretningsforbindelser?

Krav og forventninger til operatører og leverandører

Ruters krav og forventninger til operatører, leverandører og forretningsforbindelser er gjengitt i våre handlingsregler og vedlegg til handlingsregler (kontraktsvilkår for ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter). Disse ligger ved som kontraktsvilkår i alle avtaler som inngås og er tilgjengelig på Ruters nettside: <https://cdn.sanity.io/files/5a84xxkm/prod/81cc10f1cd966e741337caabd21039c880b1c21f.pdf>
<https://cdn.sanity.io/files/5a84xxkm/prod/7431fc4b74461994a45133c515c1f4ce7665b6a0.pdf>

For transporttjenester stiller vi i tillegg særskilte krav gjennom et eget vedlegg om håndtering av økonomisk aktivitet med utenlandske aktører som kan utgjøre en risiko for nasjonale sikkerhetsinteresser.

Aktsomhetsvurderinger i anskaffelser

I anskaffelseskonkurranser med høy risiko for brudd på menneskerettigheter ber Ruter om at en innledende aktsomhetsvurdering leveres sammen med tilbudet. Hensikten er å sikre at tilbydere gjør undersøkelser før de velger sine leverandører, slik at kontraktsvilkårene kan følges opp på best mulig måte i kontraktsperioden og forpliktelsene i åpenhetsloven ivaretas. I en anskaffelse tydeliggjør vi også viktigheten av aktsomhetsvurderinger i dialogkonferanser og møter med operatører for en kontrakt er signert.

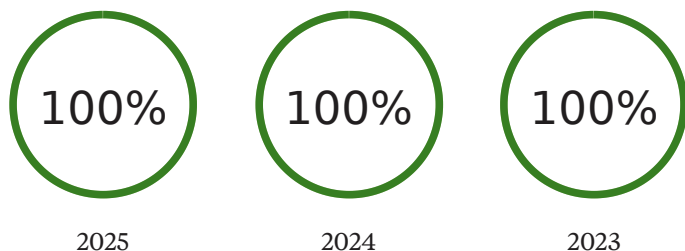
Oppfølging av operatører og leverandører

Ruter følger opp at operatører arbeider med aktsomhetsvurderinger, slik de har beskrevet i tilbudene sine. I oppstartsfasen for en transporttjeneste diskuterer og følger vi opp den operatøren som har vunnet anskaffelsen med møter, oppfølgingsspørsmål i henhold til de rutiner og undersøkelser de har beskrevet i sitt tilbud, og videre samarbeid om hvordan man skal gripe an problemstillingene. Målet fremover er å systematisere enda bedre vår oppfølging av handlingsreglene med de vi har inngått kontrakter med. Det er i oppstartsfasen at vi har størst mulighet til å bidra til forbedringer hos underleverandører. Dette fordrer at vi har en god dialog og samarbeid med operatør. En etableringsfase tar mange måneder og når vi går over i drift, kaller vi den videre oppfølgingen for kontraktsoppfølging. Her kan oppfølgingen av operatør være egevaluering og møter for å høre om fremdrift på arbeidet med menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold.

Indikator

Andel av bedriftens leverandører som har akseptert retningslinjer for leverandører

1.E Erfaringer og endringer

1.E.1 Hvilke erfaringer har virksomheten gjort seg om arbeidet med bærekraftig forretningspraksis i rapporteringsåret, og hva har endret seg som et resultat av dette?

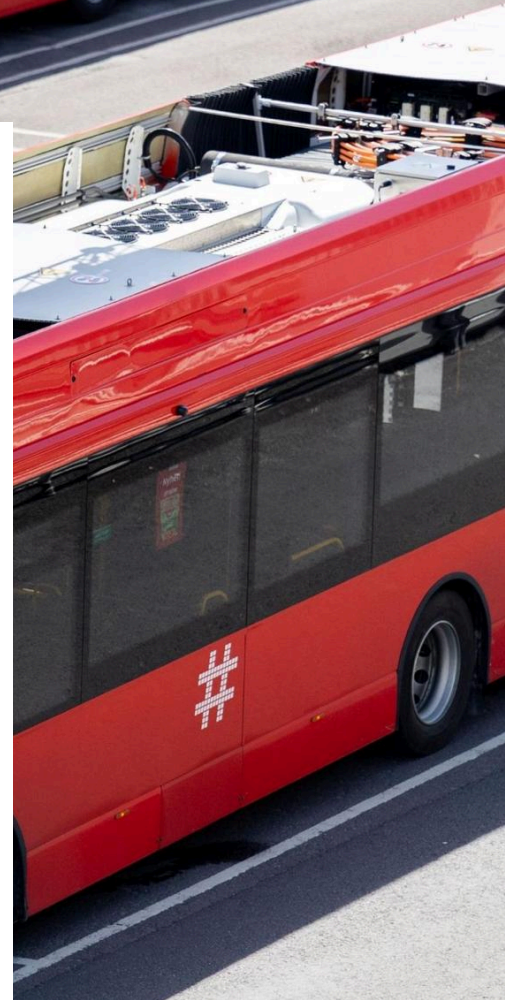
I løpet av året har Ruter gjennomført flere viktige tiltak for å styrke arbeidet med aktsomhetsvurderinger og bærekraft. En tverrfaglig rutine for aktsomhetsvurderinger er rullet ut i organisasjonen og det har blitt etablert en ny rutine for hvordan Ruter håndterer bekymringer knyttet til menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i leverandørkjeden. Rutinen gir en tydelig prosess for å fange opp og håndtere potensielle brudd på våre handlingsregler, og alle ansatte oppfordres til å melde fra om bekymringer de oppdager på eksempel befaringer, informasjon de mottar fra eksterne, medieoppslag som vekker bekymring, eller mistanke om brudd på menneskerettigheter og arbeidsforhold.

For å sikre et helhetlig fokus på arbeidsforhold i verdikjeden, er det også opprettet en intern arbeidsgruppe som heter «arbeidere i verdikjeden». Målet er å arbeide mer effektivt, øke vår påvirkningskraft og styrke kompetansen på menneskerettigheter og arbeidsforhold gjennom tverrfaglig samarbeid og systematisk erfaringsdeling.

I løpet av året har Ruter også etablert en ny rutine for trafiksikkerhet i kontrakter. Denne rutinen skal sikre at Ruter bidrar til best mulig trafiksikkerhet gjennom hele virksomheten og i alle transportanskaffelser, samtidig som vi oppfyller kriteriene for Trafiksikker fylkeskommune. Ruter bygger sitt arbeid på målene og forventningene fra Oslo kommune og Akershus fylkeskommune om en god og bærekraftig mobilitet i regionen. Oslo kommune og Akershus fylkeskommune har satt som mål at ingen skal dø eller bli hardt skadd i trafikken. Dette forutsetter at alle aktører i samferdselssektoren arbeider systematisk med trafiksikkerhet for å realisere denne nullvisjonen.

Ruter har revidert den doble vesentlighetsvurderingen, som gir selskapet et oppdatert grunnlag for å identifisere og prioritere de mest vesentlige bærekraftsutfordringene. Styret har satt overordnede mål for arbeidet, og arbeidet med å definere konkrete delmål for 2026 er påbegynt.

Parallelt pågår det arbeid med å utvikle en internrutine for kontraktsoppfølging, som skal sikre at leverandører og operatører etterlever Ruters handlingsregler. Som en del av dette arbeidet utarbeides det også et malverk som skal standardisere og forenkle oppfølgingen av leverandørers og operatørers etterlevelse.

2

Fastsette fokus for rapporten

Kartlegging av virksomhetens påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø

Kartlegging handler om å identifisere virksomhetens risiko for, og faktiske negative påvirkning/ skade, på mennesker, dyr, samfunn og miljø, inkludert i leverandørkjeden og gjennom forretningsforbindelser. Det handler om å først danne seg et overordnet risikobilde, for så å prioritere mest vesentlige risikoområder for grundigere kartlegging og håndtering av funn. Hvordan virksomheten er involvert i eventuell negativ påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø, er sentralt for å avgjøre riktig respons og tiltak. Involvement av interessenter, spesielt påvirkede parter, er sentralt i kartleggingsarbeidet, så vel som i tiltak for å håndtere utfordringene på en god måte.

2.A Kartlegging og prioritering

PRIORITERT NEGATIV PÅVIRKNING/SKADE FOR MENNESKER, DYR, SAMFUNN OG MILJØ

Å prioritere en eller flere risikoområder på bakgrunn av alvorlighetsgrad, betyr ikke at noen risiko er viktigere enn andre, eller at virksomheter ikke gjør noen med annen risiko, men at det som har størst negativ påvirkning prioriteres først. Kartlegging og prioritering er en kontinuerlig prosess.

2.A.1 List opp prioritert risiko for potensiell og/ eller faktiske negative konsekvenser for mennesker, dyr, samfunn og miljø.

Prioritert risiko	Relatert tema	Geografi
Menneskerettigheter og arbeidsforhold i Ruters transporttjenestekontrakter og pilotprosjekter	Tvangsarbeid Fagorganisering og kollektive forhandlinger Barnearbeid Diskriminering Helse, miljø og sikkerhet Lønn Arbeidstid Regulære ansettelses Miljø Korrupsjon Materialbruk	Globalt
Menneskerettigheter og arbeidsforhold i leverandørkjeden på kontrakter som inngås på varer og tjenester	Tvangsarbeid Barnearbeid Diskriminering Helse, miljø og sikkerhet Lønn Arbeidstid Miljø	Norge
Risiko for brudd på folkeretten og grunnleggende menneskerettigheter i krig og konflikt	Tvangsarbeid Fagorganisering og kollektive forhandlinger Barnearbeid Diskriminering Brutal behandling Helse, miljø og sikkerhet Lønn Marginaliserte befolkningsgrupper Korrupsjon	Globalt

Det er flere potensielle risikoer for brudd på menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i leverandørkjeden til elektriske kjøretøy.

Risikoene for brudd på arbeidstakerrettigheter og menneskerettigheter er i stor grad bestemt av produksjonsland. Spesielt Kina er dominerende på både bussproduksjon og batterier, mens Øst- og Sentral-Europa også utpreger

seg som viktige produksjonsland. I disse områdene er det kjente risikoer for anti-fagforeningsaktiviteter, ubetalt overtid, diskriminering og tvangsarbeid. Et særlig alvorlig problem er tvangsarbeid av etniske minoriteter fra Xinjiang-regionen i Kina, hvor tusenvis av mennesker årlig flyttes til fabrikker gjennom statlige "arbeidsoverføringsprogrammer".

Flere av komponentene som inngår i en buss har høy risiko for brudd på menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter i leverandørkjeden. De viktigste risikokomponentene er dekk, batterier og elektroniske komponenter. Dekkproduksjon innebærer risikoer gjennom hele verdikjeden, fra tvangsforflytning og korrupsjon ved råvareutvinning, til barnarbeid og dårlige arbeidsvilkår i gummiplantasjene. Batteriproduksjon har høy risiko knyttet til råvareutvinning, inkludert farlige arbeidsforhold, tvangsarbeid, lave lønninger og utnyttelse av arbeidere. Produksjon av elektroniske komponenter er forbundet med lave lønninger, tvungen overtid og misbruk av arbeidskraft. De fleste elektroniske enheter inneholder konfliktmineraler fra høyrisikoland, hvor sporbarhet er komplisert. 60 prosent av all kobolt produseres i Den demokratiske republikken Kongo.

Ruter prioriterer å sikre anstendige arbeidsforhold for alle som arbeider i vår leverandørkjede, inkludert arbeidere på bussanlegg og sjåfører. På bussanleggene er det flere iboende risikoer knyttet til arbeidstakerrettigheter, som mangelfull etterlevelse av grunnleggende HMS-tiltak, lave lønninger for innleid arbeidskraft, og risiko for at innleide ikke følges opp tilstrekkelig for å sikre etterlevelse av norske regelverk. Det er også risiko for trakassering på arbeidsplassen. For sjåfører er de viktigste risikoene knyttet til mangelfulle fasiliteter som pauserom, toaletter og garder, samt risiko for diskriminering, trakassering og utfordringer knyttet til trafiksikkerhet.

BEGRUNNELSE FOR HVORFOR DISSE UTFORDRINGENE ER PRIORITERT SOM MEST VESENTLIGE FOR MENNESKER, DYR, SAMFUNN OG MILJØ

2.A.2 Beskriv: a) virksomhetens rutiner for kartlegging og identifisering av risiko og hvordan den risikoen ble identifisert og prioritert b) eventuelle deler av virksomheten som ikke er dekket i kartleggingen (produktgrupper, egne produkter, avdelinger eller lignende) og hvorfor c) hvordan informasjon ble hentet inn, hvilke kilder som er benyttet og hvilke interessenter som er involvert d) om det er identifisert områder hvor det er manglende informasjon for å vurdere risiko og hvordan dere vil gå frem for å få mer informasjon om dette.

a) Rutiner for kartlegging og identifisering av risiko

Risikokartlegging er sentralt i aktsomhetsvurderinger. Dette handler i første omgang om å forstå det overordnede risikobildet, for deretter å prioritere områder som har størst risiko og som krever grundigere kartlegging og oppfølging. Vi har en risikobasert tilnærming og gjennomfører årlig en overordnet risikovurdering knyttet til risiko for brudd på menneskerettigheter, anstendige arbeidsforhold og miljøforhold. Denne vurderingen gir oss en plan for det videre arbeidet.

Ved gjennomføring av store anskaffelser nedsettes en tverrfaglig anskaffelsesgruppe som har ansvar for innkjøpsfasen. Dette innebærer ansvar for utarbeidelse av konkurransegrunnlag, evalueringsmodell, tildelingskriterier, samt dialog- og tilbudskonferanser, utlysning, forhandlinger, evaluering og innstilling av vinnende tilbydere.

Interessentdialog er viktig for våre aktsomhetsvurderinger. Vi arbeider forebyggende ved å inkludere risikoperspektivene for arbeidere allerede i tidlig kartlegging. Dette vurderes derfor i forprosessen av en anskaffelse og er viktig for planleggingen av neste fase. Markedsdialog er sentralt gjennom hele anskaffelsesprosessen. Her henter vi innspill fra blant annet operatører, leverandører, underleverandører, bransjeforeninger og andre offentlige virksomheter.

I innkjøpsfasen tas relevante innspill fra forprosessen med videre. I dialog med markedet kan dette gi Ruter en forståelse av viktige perspektiver for arbeidere i leverandørkjeden. På transportkontrakter gjennomfører vi blant annet dialogkonferanser før utlysning og én-til-én-møter med aktuelle aktører. Dette tas med inn i utarbeidelsen av konkurransegrunnlag og utlysning av anskaffelsen.

Ruter ber de som deltar i konkurranser om at en innledende aktsomhetsvurdering leveres sammen med tilbudet. Formålet med den innledende vurderingen er å få en beskrivelse av hvordan de jobber med aktsomhetsvurderinger. I oppstartsfasen følges det opp at leverandøren leverer i henhold til kontraktens krav og de kvalitetene som er tilbudt i besvarelsene. Når en kontrakt går over i drift, er oppfølging av operatør viktig for videreutvikling av arbeidet.

Evaluering og læring i våre anskaffelsesprosesser er sentralt. Vi gjør grundige evalueringer av foregående anskaffelser og anskaffelsesprosesser for å bygge videre på det som har fungert bra, og endre det som har vist seg å være problematisk

Risikokartlegging på miljø og klima har også stort fokus hos oss, og det jobbes nå med å sette dette enda mer i fokus internt i organisasjonen.

b) Eventuelle deler av virksomheten som ikke er dekket i rapporten

I den overordnede risikokartleggingen til Ruter vurderes alle eksisterende kontrakter, samt nye store anskaffelser det kommende året. Dette innebærer at vi i første omgang skal forstå det overordnede risikobildet vårt, for deretter å prioritere områder som har størst risiko og som krever grundigere kartlegging og oppfølging.

c) Informasjonsinnhenting, kilder og interessenter

For å vurdere risiko for brudd på menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold benytter vi flere kilder: internasjonale standarder for aktsomhetsvurderinger (UNGP, OECD), bransjespesifikke rapporter og analyser, vurdering av geografisk risiko i leverandørkjeden, befaring av anlegg og fasiliteter, samt analyse av kommende lovgivning (EU-forordninger). Vi benytter også DFØs høyrisikoliste som er basert på rapporter og undersøkelser utarbeidet av blant annet FN, ILO og andre relevante kilder.

I tillegg er våre egne ansattes erfaring og kjennskap viktig for å identifisere og vurdere risikoer. Vi benytter også markedsdialog med operatører og leverandører, samt dialog og erfaringsutveksling med faginstanser som Etisk Handel Norge, Etisk Handel Sverige, kollektivselskaper i Sverige, Kollektivforeningen og Skift. I vår vurdering inngår også anskaffelsens størrelse og kompleksitet, noe som må vurderes og hensyntas i risikovurderingen.

Ruter har tidligere utarbeidet verdikjedeanalyser basert på offentlig tilgjengelige kilder som gir oversikt over risikofaktorer i ulike produksjonsland, bransjer og produksjonsprosesser. Disse er også en viktig kilde for våre vurderinger.

Når det gjelder risikokartlegging på innkjøp av varer og tjenester, benytter vi DFØs høyrisikoliste. Her er blant annet IKT (pc, mobil, skjermer og skytjenester), innkjøp av uniformer og Facility Management områder som krever ekstra oppfølging og prioritet. Det er også definert høy risiko for flere områder som mat og drikke, kontorrekvisita og møbler, men disse kategoriene er samkjøpsavtaler med Oslo kommune, og arbeidet med aktsomhetsvurderinger ivaretas av dem.

Interessentdialog er grunnleggende i aktsomhetsvurderingene. Vi innhenter informasjon fra ansatte, operatører, leverandører, arbeidere som er ansatt hos operatører (arbeidere i leverandørkjeden), samt ulike faginstanser som har god kunnskap om menneskerettighetsrisikoer i verden og innenfor ulike bransjer.

d) Områder med manglende informasjon

Arbeidet med å kartlegge risiko er et kontinuerlig arbeid, og jo mer vi arbeider med dette, jo mer informasjon vil vi klare å innhente. Vi følger opp de vi har kontrakter med for å bidra til at de også jobber kontinuerlig med aktsomhetsvurderinger, kan vise til fremgang, bedre dokumentasjon og sporbarhet.

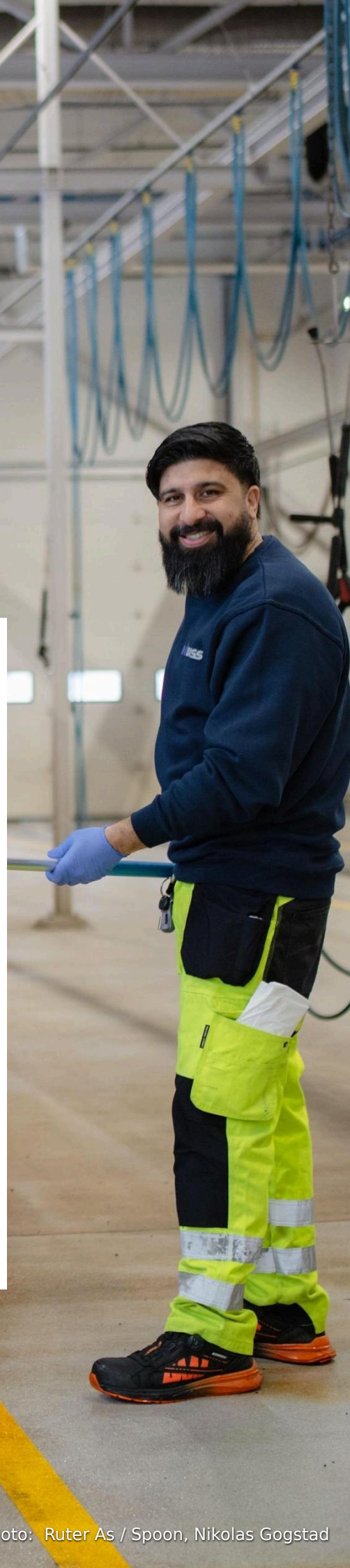
Det er utfordrende å innhente og få oversikt over deler som inngår i for eksempel busser, båter og IKT-utstyr, og det tar tid å få et mer komplett oversiktsbilde i disse kategoriene. Dette skyldes både at produktene er satt sammen av tusenvis av bestanddeler, og at råvareutvinning og produksjon foregår i land hvor det er vanskelig å få informasjon som er god og troverdig. Vi forventer gradvis bedre oversikt i disse områdene i årene fremover.

ANNEN NEGATIV PÅVIRKNING/SKADE

2.A.3 Beskriv annen risiko for negativ påvirkning/skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø som ble identifisert men ikke prioritert, og hvordan disse er håndtert

Ruter prioriterer de risikoområder som er beskrevet som mest vesentlige, og følger opp og vurderer prioriteringene av andre temaer kontinuerlig. I løpet av rapporteringsåret har vi revidert den doble vesentlighetsanalyse og denne vil være førende for hvilke bærekraftstemaer Ruter skal jobbe med fremover. Les mer om dette i vår årsrapport på Ruter.no.

3

Håndtering av prioritert påvirkning

Stanse, forebygge eller redusere negativ påvirkning

Stanse, forebygge eller redusere handler om å håndtere funn fra kartleggingen på en god måte. Virksomhetens mest vesentlige negative påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø prioriteres først. Dette betyr ikke at annen risiko er uvesentlig eller at det ikke håndteres. Hvordan virksomheten er involvert, er sentralt for å treffe riktige tiltak. Faktisk negativ påvirkning/skade som virksomheten forårsaker eller bidrar til må stanses, forebygges og reduseres. Virksomheter som er direkte forbundet med negativ påvirkning må bruke sin innflytelse til å få forretningsforbindelser (f.eks. leverandører) til å stanse, forebygge og redusere dette. Dette innebærer å utvikle og iverksettes planer og rutiner for å håndtere risiko, og kan kreve endringer i egne policyer og styringssystemer. Virksomheters vellykkede håndtering av negativ påvirkning på mennesker, dyr samfunn og miljø er et avgjørende bidrag til FNs bærekraftsmål.

3.A Stanse, forebygge eller redusere

3.A.1 Beskriv mål og status for de tiltakene virksomheten har iverksatt for å redusere prioritert risiko

Overordnet mål :	<p>Menneskerettigheter og arbeidsforhold i Ruters transporttjenestekontrakter og pilotprosjekter</p> <p>Et godt samarbeid med operatører på eksisterende kontrakter for å redusere risikoen for brudd på menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold.</p> <p>Sikre gode kontraktskrav i nye anskaffelser for å redusere brudd på menneskerettigheter og sikre anstendige arbeidsforhold i nye anskaffelser.</p>
Status :	<p>Kontinuerlig arbeid</p>
Mål i rapporteringsåret :	<p>Vedlikeholde etablerte rutiner og sikre at de blir brukt, samt sikre god oppfølging av operatørene og deres arbeid med menneskerettigheter og arbeidsforhold.</p> <p>Vi ønsker bedre forståelse for komplekse risikoer i leverandørkjeden og hvordan vi kan bidra til forbedringer, samt bedre dokumentasjon på arbeid som pågår hos operatørene og samarbeidspartnere, eks på anlegg. Gjennom dette arbeid kan vi sikre bedre kontraktskrav. Dette innebærer også at vi øker intern kompetanse og innsikt for å kunne stille bedre krav i transporttjenestekontrakter</p>

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak :

Styrke arbeidet med aktsomhetsvurderinger av leverandørkjeden til kjøretøy

Ruter har i 2025 gjort fremskritt i arbeidet med aktsomhetsvurderinger og ansvarlige anskaffelser. Rutinen for aktsomhetsvurderinger i anskaffelser er nå rullet ut og etablert som en fast del av nye anskaffelsesprosesser. Dette inkluderer den nye transportanskaffelsen for Romerike og Hadeland 2028, hvor aktsomhetsvurderinger er integrert fra starten (forprosess). I tillegg har vi hatt kontraktsoppfølging på tre kontrakter /operatører på deres aktsomhetsvurderinger for å sikre at de oppfyller våre krav og jobber med sine underleverandører for å påvirke til forbedringer. Gjennom kontraktsoppfølgingen har vi sett økt modenhet hos operatørene i arbeidet med aktsomhetsvurderinger, særlig når det gjelder kartlegging og oppfølging av underleverandører. Oppfølgingen har bidratt til konkrete forbedringer i rutiner, bedre dokumentasjon og tydeligere ansvar internt hos leverandørene. Erfaringene fra kontraktsoppfølgingen tas

med videre både i nye anskaffelser og i videreutviklingen av våre krav, forventninger og praksis for kontraktsoppfølging

For å få bedre innsikt i risiko knyttet til leverandørkjeden, har Ruter i 2025 deltatt i et samarbeidsprosjekt for risikokartlegging av leverandørkjeden i Tyrkia og Egypt. Prosjektet har særlig fokus på produksjon av elektriske kjøretøy og gjennomføres i samarbeid med Etisk Handel Sverige og fire svenske kollektivforetak: Storstockholms Lokaltrafik (SL), Västtrafik, Skånetrafiken og Svealandstrafiken. Konsulentselskapet Minerva BHR Management Consultancy leder arbeidet, som fortsatt er pågående.

I løpet av året har Ruter etablert en ny rutine for bekymringsmeldinger, som styrker våre muligheter til å fange opp og håndtere potensielle brudd på menneskerettigheter og arbeidsforhold i leverandørkjeden. Rutinen gir en tydelig prosess for rapportering og oppfølging av potensielle brudd på våre handlingsregler.

Parallelt med dette har Ruter startet internt arbeid for å forberede seg på fremtidige nye EU-reguleringer, spesielt batteriforordningen og tvangsforordningen. Dette arbeidet skal bidra til at vi har forståelse for hva som kommer av lovreguleringer og er godt rustet til å håndtere de nye kravene når de trer i kraft.

Arbeidsforhold for sjåførere

Mangel på sjåførere og utfordringer med å rekruttere nye sjåførere påvirker Ruter og kundeopplevelsen negativt. Derfor ønsker Ruter å aktivt bidra til at arbeidsforholdene for sjåførene og selve yrket blir mer attraktivt gjennom en rekke konkrete tiltak og satsinger.

Et iverksatt tiltak er at det er innført tildelingskriterier knyttet til attraktiv arbeidsplass og arbeidsmiljø for de ansatte, både psykososialt og fysisk på bussanlegget i en kontrakt som er tildelt en operatør i løpet av 2025. Vinnende operatør har forpliktet seg til en rekke konkrete tiltak i sitt tilbud som vil tre i kraft når kontrakten starter i oktober 2026.

For å styrke dialogen mellom sjåførere og Ruter er det etablert et sjåførforum – en møtearena for operatørens tillitsvalgte hvor de kan møte direkte med oppdragsgiver, for å sikre direkte medvirkning. Representanter fra arbeidsgiversiden er også invitert.

Forumet avholder to samlinger i året, med fokus på de temaer som tillitsvalgte velger å løfte. Det er blant annet viktige temaer som konflikthåndtering (vold og trusler) og kjøretider.

Ruter har også identifisert et særlig behov for å styrke kvinnelige sjåførers rettigheter. I løpet av året er det etablert et nettverk for kvinnelige sjåførere med formål om å forebygge diskriminering og trakassering, bidra til kunnskapsløft og at det skal også være et sosialt nettverk. Det er lagt opp til fire samlinger i året og skal være åpent for alle kvinnelige operative ansatte som arbeider med en driftsart som kjører for Ruter (buss, minibuss, trikk, T-bane og båt).

Det ble i desember 2025 gjennomført et dialogmøte med tema sjåførfasiliteter der representanter fra alle operatørene (HR-ledelse, lokal ledelse, tillitsvalgte), Bussanlegg AS og Ruter deltok. Hovedtema var informasjon om gjennomførte tiltak og planer og samarbeid rundt drift og bruk for å kunne være et godt sted å ta pause for alle. Dialogmøtet var godt mottatt og svært nyttig, og vil være et gjentakende møtested.

Det pågår kontinuerlig forbedringer av toalett- og pausefasiliteter på endeholdeplasser/ reguleringsplasser, både nyetableringer og oppgraderinger av eksisterende fasiliteter. Dialogen mellom Ruter og Ruters operatører er utvidet, for å kunne gi tilbakemeldinger om hvordan vi sammen kan jobbe for å skape et bedre arbeidsmiljø på de ulike toalett- og pausefasilitetene, både for brukerne og drifterne av fasilitetene. I tillegg til den daglige kommunikasjonen mellom operatør og drifter, har dette bestått av dialogmøter med sjåførfasiliteter som tema, hvor Ruter, både med de enkelte operatørene, og i større fellesmøter, har fått

innspill på hva som er ønskelig at det jobbes målrettet videre med. Dette har også gitt mulighet til å formidle hva som er ønskelig bruk fra drifters side.

I 2025 fikk Follo-regionen en rekke nye sjåførfasiliteter i forbindelse med oppstart av nye storbusskontrakter. I Follo ble det bygd eller leid fem nye toalettfasiliteter (Bekkevold, Frogn vgs, Sjøskogen, Tusenfryd og Vinterbro senter), og seks nye pauseromfasiliteter (Bøleråsen, Drøbak brygge, Seiersten, Sonsveien stasjon, Vestby stasjon og Ås stasjon). Ytterligere en fasilitet er under bygging.

I øvrige ruteområder er det også gjort utbedringer i løpet av året. Ny fasilitet er etablert ved Enebakk kirke og utvidelse med pauserom av fasiliteten i Voksen skog. Gamle og slitte sjåførfasiliteter på Holmlia er erstattet med nytt, moderne bygg. Sjåførfasiliteten på Helsfyr T, et av de mest brukte fasilitetene, gjennomgikk en større oppussing, som har resultert i en mer praktisk planløsning, og lyst og moderne interiør. På Majorstuen er toalettene tilknyttet pauserommet renoveret.

Trafikksikkerhet er et sentralt område hvor Ruter har kontinuerlig fokus. I anbud kan vi påvirke hvor sikker arbeidsplassen til sjåførene er gjennom krav til utforming av materiell, opplæring og utforming av infrastruktur. Ruter stiller krav til at operatører skal være sertifisert etter trafikksikkerhetsstandarden ISO 39001. Standarden er et verktøy for å bygge sikkerhetskultur i en virksomhet og beskriver konkret hva som kreves av et styringssystem for veitrafikksikkerhet. Et annet eksempel som bidrar til bedre arbeidsforhold for sjåfører er at alle nye busser skal utstyres med fysisk kollisjonssikring (R29) for fører, en forsterket konstruksjon i front av bussen, bussene har digitale speil, 360 graders kamera og blindsonersvarsel er minimumskrav. Videre kan Ruter gjennom anskaffelser og oppfølging av kontraktene påvirke arbeidsdagen til sjåføren, gjennom å stille krav om tid til pauser og reguleringstid, og kvalitetssikre vognplaner fra operatører.

Et annet tiltak som er iverksatt er etablering av et trafikksikkerhetsråd som skal fungere som et rådgivende organ for å styrke samarbeidet mellom Ruters ulike enheter innen trafikksikkerhet. Rådet skal bidra til kompetanseheving, bedre databruk og forbedret oppfølging av trafikksikkerhetskrav.

Arbeidsforhold på bussanlegg

Ruter fremleier bussanlegg til operatør i kontraktperioden, og det er operatørene som har det formelle ansvaret for arbeidsforholdene på anleggene. Likevel har Ruter en viktig rolle i å påvirke og forbedre arbeidsforholdene for de som arbeider på bussanleggene. Dette gjøres ved å bidra til å heve standarden på eksisterende anlegg og stille krav til utformingen av nye anlegg.

Forbedringsarbeidet omfatter både bygningsmessige forhold på eksisterende anlegg, etablering av nye anlegg og heving av standarden på bussanleggene. Dette er et samarbeid med Akershus fylke, Sporveien Bussanlegg AS, enkelte private bussanleggseiere og operatørene.

Våren 2025 ble et helt nytt bussanlegg på Drøbak ferdigstilt og tatt i bruk, med svært gode fasiliteter for de ansatte, både med tanke på arbeid og pause/rekreasjon. Bussanlegget er designet for profesjonell vedlikehold og vask av busser med moderne fasiliteter og utstyr. Anlegget er bygget med seks verkstedspor med verkstedgrav og søyleløftere, og ny vaskehall som er i ferd med å svanemerkes. Det er etablert lager, garderober og kontorer for alle fagdisipliner.

Oppgradering av eldre vaskehaller er også prioritert, med større oppgradering av vaskehallen på Skui, svanemerking av vaskehall på Alnabru og Brubakkveien, og mindre utbedringer av vaskehallene på Ski og Fagerstrand (varmeanlegg). Alnabru har fått også nytt gulv i verksted og vaskehall og oppgradert kantine/spiserom og toaletter i andre etasje. I tillegg er flere mindre tiltak gjennomført på flere bussanlegg.

I løpet av året har det blitt gjennomført en vurdering og prioritering av trivsels- og energiøkonomiseringstiltak på bussanlegg på Romerike.. Gjennomføring av prioriterte tiltak vil planlegges i 2026 for ferdigstillelse innen sommeren 2028 (senest).

Gjennom befaringer i løpet av året har Ruter avdekket forhold som må forbedres på ulike anlegg. I samarbeid med operatørene er det gjennomført befaringer, og forbedringstiltak er iverksatt.

For å sikre en effektiv og bærekraftig drift av kollektivtilbudet, skal operatørene utforme en handlingsplan for hvert anlegg. Handlingsplanen skal balansere driftsoptimalisering, miljøhensyn og bevaring av anleggets verdi. Den er forpliktende og skal holdes oppdatert i hele kontraktsperioden. Tiltakene skal være konkrete, tilby en merverdi utover pålagte lovkrav og forskrifter, og ha en tidsfrist. Forbedringene på anleggene skal knyttes til følgende tema: Miljøhensyn og bærekraftige tiltak, verdibevaring og standardheving av anlegg og ladeinfrastruktur, tiltak for bedring av arbeidsmiljø for ansatte (fysisk på anlegget), fysiske tiltak for å øke sikkerheten på anlegget mot hærverk, sabotasje, ulykker og andre uønskede hendelser. Ruter følger opp status med operatørene jevnlig.

Pilotprosjekter - nye strategiske retninger

Vi har et godt kollektiv tilbud, men i Ruter arbeides det kontinuerlig med å få et enda bedre mobilitetstilbud. Det innebærer grundigere forberedelser og testinger og noen av disse kan gå over flere år. Fra 2023 har det pågått et pilotprosjekt på selvkjørende kjøretøy i Groruddalen i Oslo hvor hensikten er å få erfaring og hente læring før man eventuelt etablerer.

Ved fremforhandling av nye kjøretøy til selvkjøringspiloten har det vært nødvendig å vurdere hele verdikjeden. Etter regjeringens skjerpede retningslinjer fra oktober 2024 har Ruter gjennomført grundige aktsomhetsvurderinger av leverandørbasen for å unngå handel som bidrar til ulovlig okkupasjon. Dette har resultert i gjennomføring av aktsomhetsanalyser og oppdatering av eksisterende vurderinger. Selve prosessen for aktsomhetsanalysen gjennomføres periodisk og bygger på opprinnelige aktsomhetsvurderinger. Mediesaker og andre innspill fra Ruter-ansatte eller eksterne aktører blir kontinuerlig dokumentert og lagt inn som grunnlag for neste analyse. Saksbehandler for aktsomhetsanalysen vurderer om det er spesielle tema, innspill eller nye regler som skal benyttes under gjennomføringen. Selve analysen gjennomføres i hovedsak ved bruk av Google og andre åpne medier. Ved avdekking av avvik eller spesielle problemstillinger blir leverandører kontaktet og bedt om redegjørelse, eller utbedring/korrigerende av situasjonen. Eventuelle alvorlige bekymringer blir løftet til ledelsen i Ruter før eventuell konklusjon om reaksjoner eller avslutning av samarbeid. Rapporten distribueres til slutt til relevante aktører i Ruter.

Det er også blitt arbeidet med sikkerhet for sikkerhetsoperatørene i selvkjøringspiloten. Det er kontinuerlig fokus på hvordan arbeid med å forberede og tilrettelegge for sikkerhetsoperatørens sikkerhet. Dette ivaretas gjennom tiltak som arbeidstid og opplæring. Blant annet er arbeidstiden organisert med en skiftplan som sikrer at sikkerhetsoperatørene ikke overskrider egen evne til konsentrasjon. Sikkerhetsoperatører får fire uker med opplæring og trening før de er klare for å operere kjøretøyene med passasjerer. I tillegg gjennomgår alle et årlig oppfriskningskurs for vinterkjøring.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Forventet effekt av tiltak på å styrke arbeidet med aktsomhetsvurderinger av leverandørkjeden til kjøretøy

Målet er å redusere risikoen for brudd på menneskerettigheter og kritikkverdige arbeidsforhold, samt sørge for eller samarbeide om gjenoppretting og erstatning der dette er påkrevd. Et godt samarbeid med operatørene på området vil bidra til mer transparens, bedre informasjon og dokumentasjon. Flere av operatørene som vi har kontraktsoppfølging av har underleverandører i land som er definert som høyrisiko for at brudd på menneskerettigheter forekommer. Derfor vil vi fremover søke mer informasjon om hvordan vi selv kan bli enda bedre på å gjøre skjerpede aktsomhetsvurderinger og hvordan vi skal følge opp våre operatører med hvordan de gjennomfører skjerpede aktsomhetsvurderinger.

Samarbeidsprosjekt for risikokartlegging av leverandørkjeden i Tyrkia og Egypt har som mål å identifisere og vurdere politiske, økonomiske, sosiale og arbeidsrettslige risikoer på både land- og sektornivå, med særlig vekt på sårbare grupper som etniske minoriteter, migranter, flyktninger og kvinner. Gjennom litteraturstudier og feltstudier med relevante interessenter, inkludert ansatte, lokale fagforeninger og sivilsamfunnsorganisasjoner, ønsker vi å få mer kunnskap og forståelse til hvordan vi kan bidra til å styrke menneskerettigheter og arbeidsforhold i Tyrkia og Egypt. Arbeidet er pågående og forventes å avsluttes i løpet av 2026.

Ved å ligge i forkant av nye reguleringer, bygge kompetanse og etablere gode prosesser for hvordan Ruter skal følge opp kontrakter, bidrar vi til samarbeid og påvirkning i leverandørkjeden – både knyttet til arbeidere på fabrikk og arbeidere som jobber i råvareutvinning. Ved å gjøre risikoanalyser før en kontrakt inngås, vil vi i samarbeid med den som vinner anskaffelseskjennet være bedre rigget til å følge opp aktuelle risikoer og arbeide forebyggende med dette. Arbeidet krever kontinuitet, og på den måten kan vi bidra til utvikling og løfte arbeidet.

Samlet sett er forventet effekt at Ruter blir bedre i stand til å identifisere, prioritere og følge opp de mest alvorlige risikoene i leverandørkjeden til kjøretøy. Gjennom styrket kompetanse, tydeligere krav og systematisk kontraktsoppfølging legger vi til rette for mer målrettet påvirkning og forebygging av brudd på menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold.

Forventet effekt av tiltakene på arbeidsforhold for sjåførere

Når det gjelder arbeidet med arbeidsforhold for sjåførere, så er forventet resultat at gjennom tilrettelegging for kvinnelige sjåførere med kunnskapsløft og fokus på risikoområder som diskriminering og trakassering, forventes det å skape et tryggere og mer inkluderende arbeidsmiljø. Samlet sett forventes tiltakene å påvirke operatører til å forbedre arbeidsforholdene for sjåførene sine og skape en attraktiv arbeidsplass for både eksisterende og potensielle nye sjåførere og andre ansatte på bussanlegget. Vi håper at dette vil være et av tiltakene som kan bidra til å løse rekrutteringsutfordringene og igjen forbedre kundeopplevelsen. Dette er et område hvor Ruter har kontinuerlig fokus og skal jobbe med fremover, både gjennom rekrutteringsforum og i partnerskap med våre operatører for å styrke og løfte bransjen sammen.

Sjåførforum er blant annet etablert for å bidra til å gi mer direkte kommunikasjon og medvirkning fra fører til Ruter. Vi forventer at saker vil forsvinne like lett i leddene mellom ansatt, operatør og oppdragsgiver, men at vi får direkte beskjed om arbeidsforhold. Dette vil bidra til et bedret samarbeid med de tillitsvalgte.

Forventet effekt av tiltak på arbeidsforhold på bussanlegg

Når det gjelder det systematiske arbeidet som gjøres på anlegg, så forventes det at dette skal bidra til å skape bedre og tryggere arbeidsplasser for alle som arbeider på bussanleggene. Målet er å oppnå bedre HMS, tryggere og sikrere arbeidsforhold for sjåførere og andre ansatte på anleggene. Arbeidet er pågående og skal fortsette for kommende rapporteringsår.

Forventet effekt av tiltakene på pilotprosjekter - nye strategiske retninger

Målet er å redusere risikoen for brudd på menneskerettigheter og kritikkverdige arbeidsforhold samt sørge for eller samarbeide om gjenoppretting og erstatning der dette er påkrevd.

Gjennom periodiske vurderinger vil eventuelle forverringer av eksisterende situasjoner kunne avdekkes på et tidlig tidspunkt. Disse vurderingene, sammen med aktiv kommunikasjon av resultatene til aktører i verdikjeden, vil virke preventivt og bidra til å hindre forverring av arbeidsforhold og menneskerettighetsbrudd. Målet for kommende år er å opprettholde kvartalsvise aktsomhetsanalyser.

Tiltakene forventes å sikre at sikkerhetsoperatører evner å ivareta sikkerhet og opprettholde Ruters null-ulykke målsetning, noe som vil bidra til et tryggere arbeidsmiljø for alle involverte parter i verdikjeden.

	Menneskerettigheter og arbeidsforhold i leverandørkjeden på kontrakter som inngås på varer og tjenester
Overordnet mål :	Arbeidet som er påbegynt med innkjøp av varer og tjenester videreføres. Implementering og bruk av rutiner vil ha fokus for å sikre at det arbeides systematisk med aktsomhetsvurderinger for de prioriterte innkjøpene.
Status :	Kontinuerlig arbeid
Mål i rapporteringsåret :	Vi skal arbeide for at arbeidere får oppfylt sine rettigheter i våre leverandørkjeder ved å gjennomføre aktsomhetsvurderinger på innkjøp av varer og tjenester for å redusere risiko for brudd på menneskerettigheter og arbeidsforhold. Dette innebærer også at vi øker intern kompetanse og innsikt for å kunne stille bedre krav i kontrakter.

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak :

Rutinen for aktsomhetsvurderinger ble innført for ett år siden, og årets arbeid har hatt hovedfokus på å sikre en mer konsekvent og helhetlig bruk av rutinen i hele anskaffelsesprosessen. Vi har arbeidet med intern forankring, tydeliggjøring av roller og ansvar, og etablert en felles tilnærming til hvordan aktsomhetsvurderinger skal integreres fra behovsfasen og gjennom hele kontraktsperioden.

I tillegg er det etablert en ny rutine for utarbeidelse av anskaffelsesstrategier for hver enkelt anskaffelse. Denne skal bidra til en vellykket anskaffelsesprosess og sikre et solid fundament for god kontraktsoppfølging. Etterlevelse av Ruters handlingsregler og vurdering opp mot DFØs prioriteringsliste er nå en tydeliggjort del av vurderingen som må hensyntas i strategien for den enkelte fremtidige anskaffelse. Dette vil bidra til å styrke arbeidet med å sikre at menneskerettighets- og arbeidslivrisiko fanges opp tidlig i prosessen.

I løpet av rapporteringsåret har vi prioritert å følge opp tre nye inngåtte kontrakter. Oppfølgingen har omfattet innhenting av informasjon fra leverandører om etterlevelse av Ruters handlingsregler. Vi har samtidig oppdatert våre prioriterte risikoområder for å sikre at innsatsen rettes mot kategorier og fysiske produkter med størst risiko. Dette gjelder særlig IKT-utstyr (PC, mobil, skjermer).

Vi benytter samkjøpsavtaler som Oslo kommune inngår der disse avtalene dekker behov som tilfredsstillter den enkelte bestiller i Ruter.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Arbeidet har styrket vår forståelse av risiko i leverandørkjeden og bidratt til en mer strukturert praksis i kontraktsoppfølging. På sikt forventes det at bedre struktur fra bestilling til innkjøp vil bidra til bedre ivaretagelse av menneskerettigheter og arbeidsstandarder.

	Risiko for brudd på folkeretten og grunnleggende menneskerettigheter i krig og konflikt
Overordnet mål :	Unngå at vi bidrar til brudd på folkeretten og grunnleggende menneskerettigheter i krig og konflikt.
Status :	Kontinuerlig arbeid
Mål i rapporteringsåret :	Utvikle arbeide videre med den arbeidsgruppe "beredskap menneskerettigheter og arbeidsforhold", herunder videreutvikle tilhørende rutine. Vi skal følge med på utvikling og anbefalinger fra regjering om å gjennomføre skjerpede aktsomhetsvurderinger.

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak :

I løpet av året har vi etablert en gruppe bestående av kompetanse på juridiske spørsmål, kontrakter og menneskerettigheter som møtes for å videreutvikle og diskutere hvilke tiltak som bør iverksettes på dette området. Gruppen har hatt jevnlig møter gjennom året for å diskutere og enes om fremgangsmåter.

Etter regjeringens skjerpede retningslinjer fra oktober 2024 har Ruter gjennomført skjerpede aktsomhetsvurderinger av leverandørbasen for å unngå handel som bidrar til ulovlig okkupasjon. Vi har screenet Ruters leverandørbase mot anerkjente risikolister og identifiserte 3 høyrisiko-leverandører for oppfølging. Dette var basert på at de tilhørte kategorier som kunne involvere risiko i sine underleverandører. Disse leverandørene ble kontaktet for å innlede dialog og kartlegge hvordan de arbeidet med skjerpede aktsomhetsvurderinger. Vi vurderte besvarelsene som tilfredsstillende og så ikke behov for ytterligere oppfølging på det nåværende tidspunkt.

Dette arbeidet må videreutvikles, og vi ser behov for å styrke vår kompetanse på temaet. Blant annet har vi dialog med eiere og andre faginstanser om hvordan vi kan bli bedre på skjerpede aktsomhetsvurderinger, grave dypere og få bedre dokumentasjon.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Når det oppstår krig og konflikt, øker også faren for brudd på menneskerettigheter. Vi har derfor en plikt til å risikovurdere våre samarbeid. Skjerpede aktsomhetsvurderinger krever mer dypere forståelse for konflikten. Dette gjør vi for å forstå og vurdere om noen av disse bidrar til slike brudd. Dette arbeidet krever modning over tid. Arbeidet er under utvikling og vi tilegner oss stadig mer informasjon på hvordan bli bedre på området.

3.B Andre tiltak for å håndtere risiko for negativ påvirkning/skade

3.B.1 Reduksjon av natur- og miljøpåvirkning

I Ruters årsrapport vil det være mer utfyllende informasjon om vårt arbeid på natur og miljø.

Utslippsfri 2030 – vår strategi for renere transport

Transport bidrar ikke bare til globale klimagassutslipp, men også til støy og utslipp som forverrer luftkvaliteten lokalt. For å adressere disse utfordringene har Ruter utviklet strategien «Utslippsfri 2030», som tar sikte på å redusere både klimagassutslipp, støy og lokale utslipp.

Ruters viktigste tiltak for videre reduksjon av lokale utslipp er overgangen til utslippsfri transport. Innen 2030 skal alle kjøretøy som kjører for Ruter være utslippsfrie, og allerede i 2023 ble tilbudet i Oslo utslippsfritt. Dette vil eliminere nitrogenoksid-utslipp (NOx), redusere partikkelutslipp og bidra til en vesentlig reduksjon av støy.

Mikroplast fra dekkslitasje

Dekkslitasje er en kilde til mikroplast. Ruter har ikke utviklet en nøyaktig måte å fastslå hvor mye mikroplast bussene som kjører for Ruter er kilde til. Grovt regnet ser det slik ut: Gjennomsnittlig byttes om lag 7 200 dekk hvert år. Ifølge dekkleverandører er et slitt dekk cirka 12 kilo lettere enn et nytt dekk. Slik regnet danner Ruters busstransport 86,4 tonn mikroplast hvert år.

Ruters tiltak for å redusere mikroplast er de samme som tiltak som har økt levetid for dekkene som mål, som dekktrykkovervåking og myk kjørestil. Dette er krav Ruter stiller i transporttjenestekontrakter. Ruter stiller også krav om regummiering av dekk der dette er mulig, noe som både forlenger dekkenes levetid og reduserer ressursbruken. Et dilemma er at godt veigrep om vinteren krever dekk med myk gummikvalitet, og at myk gummi slites raskere enn dekk med hardere gummi.

Moderne renseanlegg

I løpet av året har en operatør etablert moderne renseanlegg på av sine vaskehaller for buss på anleggene sine. Dette sikrer effektiv rensing av vaskevannet før utslipp. Flere operatører er i prosess med å etablere tilsvarende løsninger ved sine anlegg.

3.B.2 Reduksjon av klimagassutslipp

For mer utfyllende informasjon om klimagassutslipp viser vi til Ruters årsrapport.

Ruters arbeid for klimavennlig transport

Ruter har satt ambisiøse mål for miljøvennlig transport. Innen 2030 skal alle kjøretøy som kjører for Ruter være utslippsfrie, og vi er allerede godt på vei – i 2023 ble tilbudet i Oslo utslippsfritt.

Ruters viktigste bidrag for å redusere miljø- og klimabelastningen fra persontrafikk er å tilby et attraktivt alternativ til privatbilisme. I august 2023 var passasjertallet på høyde med nivået før pandemien, da halvparten av de kollektivreisende valgte bort Ruters tilbud. Dette viser at vi lykkes med å vinne tilbake reisende.

Vi fortsetter å arbeide målrettet mot våre miljømål gjennom flere tiltak:

Utslippsfri drift: Arbeidet med å elektrifisere transporttjenestene frem mot 2030 vil eliminere kjøreutslipp og vil mer enn halvere Ruters samlede utslipp.

Langsiktige klimamål: Ruter setter klimamål i tråd med Science Based Targets initiative (SBTi), som forplikter oss til netto null utslipp innen 2050.

Redusert bilbehov: Vi jobber med å utvikle kollektivtransporten på en måte som ikke bare reduserer behovet for å kjøre bil, men også å eie bil.

3.B.3 Tilpasning av egen innkjøpspraksis

Ruters rolle som offentlig innkjøper gir oss mulighet til å påvirke leverandørmarkedet. Dette gjør vi gjennom forventningene vi kommuniserer og kravene vi stiller i våre anskaffelser. Vi skal bruke denne muligheten til å oppmuntre bransjen til å utvikle og tilby løsninger som gjør vår mobilitet mer bærekraftig.

For å lykkes med dette er dialog og samarbeid med våre operatører og leverandører avgjørende. Vi må forstå hva som er realistisk å oppnå. Samtidig skal vi stille forventninger som utfordrer operatører og leverandører til å strekke seg. Balansen mellom ambisiøse mål og realistiske krav krever god forståelse av leverandørmarkedet.

Vår anskaffelsesprosesser er grundig og langvarig. Underveis er det viktig med god dialog for å forstå markedet og mulighetene som finnes. I forprosessen diskuterer vi konkrete temaer og vurderer hvilke endringer som skal gjøres i tilbudet fremover. Når vi har utarbeidet et utkast til konkurransegrunnlag, gjennomfører vi en ny dialog med markedet for å få innspill. Til slutt utlyses konkurransen i EU-Supply, en plattform for offentlige anskaffelser. Denne prosessen sikrer at vi både utfordrer og samarbeider med markedet for å oppnå de beste, mest bærekraftige løsningene for kollektivtransporten."

Evaluering og læring i våre anskaffelsesprosesser beskrives i vår anskaffelsesstrategi. Vi gjør grundige evalueringer av foregående anskaffelser og anskaffelsesprosesser for å bygge videre på det som har vært bra, og endre det som har vist seg å være problematisk. For å sikre at forbedringspotensialet blir realisert, er det viktig at kunnskap, vurderinger og beslutninger som tas i løpet av hele anskaffelsesprosessen er blitt dokumentert. Når en anskaffelsesprosess skal evalueres, gir erfaringene til leverandøren for den avsluttede kontrakten verdifull innsikt.

Fremover vil vi ha økt fokus på mulige regelverksendringer som kan påvirke Ruters anskaffelser og kontrakter for å sikre at det blir fanget opp i tide.

3.B.4 Valg av produkter og sertifiseringer

Ruter benytter samkjøpsavtalene som Oslo kommune inngår der det lar seg gjøre. Møbler er et eksempel på en slik samkjøpsavtale og hvor et viktig tiltak er tredjepartssertifiseringer på miljømerking. For mat og drikke etterspør Oslo kommune Fairtrade eller tilsvarende tredjepartssertifisering, innenfor rammen av lov og forskrift om offentlige anskaffelser. Kaffe er en samkjøpsavtale hvor Fairtrade benyttes. Det er også et fokus på å øke andelen av økologiske varer. Ruter stiller krav om at IT produkter skal være TCO-sertifiserte, for de produktgrupper der dette er tilgjengelig.

Ruters Utslippsfri 2030 strategi innebærer at alle kjøretøy i drift for Ruter skal ha null lokale eksosutslipp innen 2030. I praksis innebærer en overgang fra diesel til elektrisitet for de aller fleste av Ruters busser og båter. I transporttjenestekontrakter stiller Ruter krav om ISO 14001 (Miljøledelse) ISO 39001 (trafikkikkerhet) og ISO 45001 (Arbeidsmiljø). Der det er praktisk mulig søker Ruter å oppnå svanemerkede bussvaskehaller.

3.B.5 Støtte aktivt opp om fri fagorganisering og kollektive forhandlinger, eller der lovverket ikke tillater dette, støtte aktivt opp om andre former for demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon

Rett til fagforeningene er et eget punkt i Ruter sitt vedlegg til handlingsregler hvor det står beskrevet at dette skal overholdes med henvisning til internasjonale konvensjoner. Dette er viktig i vår bransje hvor mange av operatørenes underleverandører befinner seg i land for dette kan være en stor risiko for at det forekommer.

3.B.6 Bidrag til utvikling, kompetanseheving og opplæring internt og av leverandører og arbeidere i leverandørkjeden

Ruter har oppfølging og dialog med operatørene og leverandørene om aktsomhetsvurderinger, da vi må samarbeide og dele informasjon i arbeidet. Når operatørene informere og redegjør for oss på deres aktsomhetsvurderinger, får vi bedre kjennskap til funn av risikoer og tiltak som iverksettes hos deres underleverandører. Vi utfordrer og stiller oppfølgingsspørsmål og fremdrift på dette arbeidet som igjen bidrar til en fremdrift for at arbeidere i leverandørkjeden skal få det bedre.

Intern opplæring er en prioritet det kommende året for å styrke enda mer vårt arbeid med menneskerettigheter. Dette inkluderer å forbedre intern informasjon på området, etablere opplæring og kurs som tilgjengeliggjøres i Ruters kursportal.

3.B.7 Bekjempelse av korrupsjon og bestikkelser i egen virksomhet og leverandørkjeden

Foretaket sitt system for å forebygge, avdekke, etterforske og reagere på påstander eller hendelser knyttet til korrupsjon og bestikkelser har flere elementer. Vi har etiske retningslinjer med en utfyllende veiledning til denne, følger regelverk for offentlige anskaffelser og har prosedyrer for etterlevelse av disse i praksis.

Vi har en varslingsordning og en varslingsplakat som forklarer hvordan ordningen virker i praksis. Videre har vi policyer og prosedyrer med underliggende rutiner og maler på områdene for internkontroll, risikostyring, anskaffelser, informasjonssikkerhet, personvern og bærekraft.

Policyene er gjort tilgjengelig for alle medarbeidere, også innleide, i styringssystemet på vårt intranett. Det gis en orientering om etiske retningslinjer til nyansatte og de gjennomgås årlig i medarbeidersamtaler. Det gis også en orientering om varslingsordningen til nyansatte, og det gis e-læring innen etterlevelse, personvern, etiske regler, it-instruks og offentlighetsloven.

Ansvaret for å forebygge, avdekke og håndtere påstander eller tilfeller av korrupsjon og bestikkelser ligger i første linje, hos den enkelte medarbeider og vedkommendes ledere. Virksomheten har også fagansvarlig person for etikk og en internkontrollfunksjon, som gir støtte, råd og opplæring.

Ruters handlingsregler for leverandører skal etterleves av alle leverandører og omfatter også korrupsjon og bestikkelser.

Det rapporteres årlig til styret på risikoer for virksomheten, herunder også risiko for manglende etterlevelse og tiltak for å redusere risikoen. Virksomheten har eksterne rådgivere, som kan kobles på ved behov. Vi har i 2025 ikke avdekket eller fulgt opp tilfeller av korrupsjon eller bestikkelser i virksomheten eller i verdikjeden hvor foretaket eller våre ansatte er direkte involvert. Det er ingen domfellelser og eller ileggelse av bøter for overtredelse av lover om bekjempelse av korrupsjon og bestikkelser.

3.B.8 Annen relevant informasjon for hvordan dere arbeider med å redusere, forhindre og håndtere negativ påvirkning

Ruter gjennomfører årlig en dobbelt vesentlighetsanalyse, hvor påvirkning identifiseres og vurderes. Denne analysen danner grunnlaget for videre arbeid med å redusere negativ påvirkning.

A man with short brown hair, wearing clear safety glasses with blue frames, is looking down and to the right. He is in a factory or industrial setting, with large metal structures and overhead lights visible in the background. The lighting is bright, coming from large windows or skylights at the top of the frame. The overall tone is professional and focused.

4

Overvåking av gjennomføring og resultater

Overvåkning av gjennomføring og resultater handler om å måle effekten av systematikken og eget arbeid i hvert trinn i aktsomhetsvurderingene, og viser hvorvidt virksomheten gjør gode aktsomhetsvurderinger. Virksomheten må ha systematikk og rutiner på plass for å kunne fange opp og kritisk vurdere egne konklusjoner, prioriteringer og tiltak som er gjort som en del av aktsomhetsvurderinger. Eksempelvis: Er kartlegging og prioritering av mest negativ påvirkning gjort på en faglig god og troverdig måte, og som reflekterer de faktiske forholdene? Virker tiltakene for å stanse, forebygge og/eller redusere virksomhetens negative påvirkning/skade etter hensikten? Er skade gjenopprettet der det er relevant? Dette kan gjelde tiltak virksomheten gjør selv og som utføres av eller i samarbeid med andre. Erfaringene virksomheten gjør seg med arbeidet med aktsomhetsvurderinger brukes for å forbedre prosesser og resultater i fremtiden.

4.A Overvåkning og evaluering

4.A.1 Beskriv a) hvem som har ansvar for å overvåke effekten og resultatene av tiltak iverksatt og hvordan dette gjennomføres i praksis, b) hvem som har ansvar for å evaluere arbeidet med aktsomhetsvurderinger, og hvordan dette gjennomføres i praksis

a)

Aktsomhetsvurderinger er kontinuerlige prosesser og i en anskaffelsesprosess involverer dette flere avdelinger, men i hovedsak har avdelingen Strategiske anskaffelser ved anskaffelsesleder (transporttjenester) eller innkjøper (varer og tjenester) og Operatørutvikling ved prosessleder oppstart og operatøransvarlig viktige nøkkelroller. I tillegg bistår rådgiver menneskerettigheter og åpenhetsloven ved behov, herunder rapportering til ledergruppene. Årlig blir det gjennomført en overordnet risikovurdering av alle eksisterende kontrakter i Ruter. Dette er et tverrfaglig arbeid og består av ansatte fra avdelingene Strategiske anskaffelser og Juridiske tjenester. Denne prioriteringen er førende for det videre arbeidet til Ruter. Vurdering og tilpasning til eksempel nye regelverk vil også bli vurdert årlig. Avdelingen Materiell og Anlegg arbeider tett med operatørene når det gjelder forbedringstiltak for sjåførfasiliteter utenfor anlegg, arbeidsforhold på bussanleggene samt ulike tiltak som skal bidra til økt trafikksikkerhet for sjåførene. Avdelingen Operatørutvikling har ansvar for kontraktsoppfølgingen til Operatør.

Overvåking av effekt og resultater av tiltak gjennomføres gjennom egenevalueringer og møter med operatører og leverandører. Ved behov gjennomføres besøk og kontroller. Arbeidet i Ruter involverer flere fagavdelinger i Ruter.

b)

Strategiske anskaffelser har et overordnet ansvar for evaluering og læring knyttet til Ruters arbeid med aktsomhetsvurderinger, i samarbeid med relevante fagavdelinger og rådgiver for menneskerettigheter og åpenhetsloven. Evaluering og læring i våre anskaffelsesprosesser beskrives i vår anskaffelsesstrategi. Vi gjør grundige evalueringer av foregående anskaffelser og anskaffelsesprosesser for å bygge videre på det som har vært bra, og endre det som har vist seg å være problematisk. For å sikre at forbedringspotensialet blir realisert, er det viktig at kunnskap, vurderinger og beslutninger som tas i løpet av hele anskaffelsesprosessen er blitt dokumentert. Når en anskaffelsesprosess skal evalueres, gir erfaringene til operatør/leverandøren for den avsluttede kontrakten verdifull innsikt. Ved å ha god dialog og statusmøter med operatører og leverandører blir tiltak som er iverksatt evaluert. I forbindelse med evaluering av arbeidet vil også våre samarbeid og nettverk som med eksterne som Etisk Handel, DFØ og Skift, være viktige input for både videre læring og tilpasning av Ruters arbeid. Vårt aktsomhetsarbeid er i kontinuerlig utvikling og gjennom erfaringer og nye innsikter, vil vi stadig bli bedre på å prioritere og følge opp at det har effekt.

4.A.2 Beskriv hvordan dere sannsynliggjør og/ eller måler effekten av tiltak for å redusere risiko

Alle som deltar i anbudskonkurranser på transporttjenester må levere en innledende aktsomhetsvurdering sammen med tilbudet.

Anbudet gir muligheter for å fremme menneskerettigheter hos operatør og lengre ned i leverandørkjeden. Aktsomhetsvurderinger vil gi oss innsikt i hvor vi kan skape størst positiv effekt – og ved å identifisere risikoer kan vi komme med tiltak som reduserer risiko for brudd og bidrar til forbedringer i leverandørkjeden.

Det største potensialet ligger i tett samarbeid med operatør. Dette forutsetter at vi har en tillitsbasert dialog, er åpne om utfordringer og forstår at forbedringer gjerne tar tid og krever langsiktig innsats. Siden Ruter ikke kjøper inn eller eier kjøretøy, er godt samarbeid med operatørene avgjørende for å lykkes. Flere av komponentene som må til for å bygge elektriske busser inneholder råvarer som er knyttet til kjente systematiske risikoer som barnearbeid og tvangsarbeid. Samarbeid med andre selskaper vil derfor her være et viktig tiltak for å prøve å påvirke.

5

Kommunikasjon av hvordan negativ påvirkning/skade er håndtert

Forutsetningen for god ekstern kommunikasjon om arbeidet knyttet til virksomheters aktsomhetsvurderinger for bærekraftig forretningspraksis er at den bygger på konkrete aktiviteter og resultater. Virksomheten skal kommunisere offentlig om relevante styringsdokumentet knyttet til aktsomhetsvurderinger, eksempelvis policyer, retningslinjer, prosesser og aktiviteter knyttet til å identifisere og håndtere virksomhetens faktiske og potensielle negative påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø. Kommunikasjonen bør inkludere hvordan risikoen er avdekket og håndtert, samt hvilke effekter man oppnådde av tiltakene/aktivitetene. Etter åpenhetslovens §4 skal virksomheter som er omfattet årlig offentliggjøre en redegjørelse for aktsomhetsvurderinger.

5.A. Kommunisere eksternt

5.A.1 Beskriv hvordan virksomheten kommuniserer med berørte interessenter om håndteringen av negativ påvirkning/skade

For å identifisere og håndtere negativ påvirkning er interessentdialog en sentral del av Ruters aktsomhetsarbeid. Med interessentdialog mener vi aktiv og strukturert kommunikasjon med aktører som er eller kan bli berørt av vår virksomhet.

For Ruter er **dialog med operatører og leverandører** særlig viktig, ettersom disse har nær kontakt med arbeidstakere i verdikjeden og dermed god innsikt i faktiske utfordringer og forbedringsbehov. Dialogen skjer blant annet gjennom markedsdialog i forkant av anskaffelser, faste oppfølgings- og statusmøter i kontraksperioden, samt særskilte møter ved identifisering av risiko, bekymringer eller avvik. Ved behov gjennomføres også befaringer og kontroller.

For å sikre direkte medvirkning fra berørte **arbeidstakere** er det **etablert egne dialogarenaer**, herunder sjåførforum hvor tillitsvalgte møter Ruter direkte, samt tematiske dialogmøter om blant annet sjåførfasiliteter, arbeidsmiljø og trafikksikkerhet.

Tverrfaglig og eksternt dialog er også en viktig i arbeidet vårt. Dette gjøres blant annet gjennom samarbeid med Etisk Handel Norge, DFØ, Skiftedeltagelse i nasjonale og nordiske forainnhenting av innspill fra fagmiljøer og sivilsamfunn. Dette bidrar til læring og dialog utenom kontraksforholdet.

Dersom det avdekkes eller meldes om negativ påvirkning eller skade, håndteres dette i tett dialog med berørte parter, herunder operatør og eventuelle leverandører. Dialogen benyttes for å forstå situasjonen, avklare årsaker og bli enige om nødvendige tiltak og forbedringer. Målsettingen er å håndtere utfordringer tidlig og samarbeide om løsninger som bidrar til reell forbedring for de berørte.

5.A.2 Beskriv hvordan virksomheten kommuniserer offentlig rundt eget arbeid med kartlegging og håndtering av negativ påvirkning/skade

Egen nettside: Ruter har informasjon om arbeidet sitt på sin nettside; <https://ruter.no/om-oss/ruter-og-apenhetsloven>

Etisk handel-rapport: Som medlem i Etisk handel Norge rapporterer vi årlig om vårt arbeid innen ansvarlig forretningspraksis. Denne rapporten kan leses på Etisk handel sin hjemmesiden og på Ruter.no.

Ruter er omfattet av åpenhetsloven og benytter Etisk handel-rapporten som redegjørelse etter åpenhetsloven.

Ruters års- og bærekraftsrapport: Ruter rapporterer også om sitt helhetlige bærekraftsarbeid og benytter EU-direktivet (CSRD) for dette. Informasjonen er tilgjengelig på nettsiden vår.

Annet: I tillegg til dette så er det også ulike mediadekninger som Ruter må svare ut, diverse presentasjoner/innlegg

---

5.A.3 Beskriv virksomhetens rutine for å ivareta og besvare eksterne henvendelser relatert til informasjonskravet pålagt virksomheter under åpenhetsloven.

Alle henvendelser knyttet til aktsomhetsvurderinger og åpenhetsloven tas på alvor. Vår prosess for håndtering av henvendelser innebærer registrering i vårt system og sikre at vi besvarer henvendelser innen lovens frist på tre uker. Ved hver henvendelse involveres vår rådgiver for menneskerettigheter og åpenhetsloven, samt andre relevante personer som har arbeidet med den aktuelle anskaffelsesprosessen eller temaet. Vårt kundesenter fungerer som det primære kontaktpunktet for alle henvendelser.

For å gjøre det enkelt å kontakte oss, har vi etablert **et kontaktskjema for henvendelser relatert til åpenhetsloven**. Skjemaet er tilgjengelig på vår nettside: <https://ruter.no/om-oss/ruter-og-åpenhetsloven#bef035d13d0b>

An aerial photograph of a lush green coffee plantation. Several workers are visible, scattered across the rows of coffee bushes, engaged in harvesting. The workers are wearing various colored clothing, including blue, red, and brown. The coffee plants are dense and vibrant green, filling most of the frame. The workers are positioned at different heights within the bushes, some appearing to be reaching for the upper branches. The overall scene depicts a busy day of manual labor in a tropical agricultural setting.

6

Gjenoppretting der dette er påkrevd

Når en virksomhet har identifisert at den har forårsaket eller bidratt til skade på mennesker, dyr, samfunn eller miljø håndteres skaden gjennom å sørge for gjenoppretting, eller samarbeide om gjenoppretting. Gjenoppretting kan innebære økonomisk erstatning eller kompensasjon, en offentlig beklagelse, eller at skaden på annet vis rettes opp. Det handler også om å sørge for tilgang til klageordninger for arbeidere og/eller lokalsamfunn slik at de kan få sin sak hørt og håndtert.

6.A Gjenoppretting

6.A.1 Beskriv virksomhetens policy for gjenoppretting ved negative konsekvenser

Ruter eies av Oslo kommune og Akershus fylkeskommune. Som offentlig eid selskap er Ruter pålagt å følge lov om offentlig anskaffelser, anskaffelsesforskriften/forsyningsforskriften og åpenhetsloven. Regelverkene stiller krav til ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter, herunder gjennomføring av aktsomhetsvurderinger.

I tillegg stiller vi oss bak Oslo-modellen og Viken-modellen, som inneholder tilsvarende krav og forventninger til ansvarlig forretningspraksis, og respekt for mennesker, miljø og samfunn. I Oslo-modellens standardkrav for anskaffelser er det krav om å utføre aktsomhetsvurderinger, inkludert krav om å sørge for, eller samarbeide om, gjenoppretting og erstatning for negative konsekvenser.

Ruters anskaffelsesstrategi beskriver våre forpliktelser til å imøtekomme krav i Lov om offentlige anskaffelser §5 som pålegger offentlige oppdragsgivere å «ha egnede rutiner for å fremme respekt for grunnleggende menneskerettigheter ved offentlige anskaffelser der det er en risiko for brudd på slike rettigheter». Ruter er også omfattet av åpenhetslovens krav om å gjennomføre aktsomhetsvurderinger, og dermed trinn seks i OECDs veileder for aktsomhetsvurderinger omhandler gjenoppretting. I tillegg har Ruter en forpliktelse til å utføre aktsomhetsvurderinger som medlem av Etisk handel Norge.

Ruter setter krav til operatører og leverandører gjennom kontraktskrav, som fremgår i Ruters handlingsregler. I vedlegg til handlingsreglene for leverandører som handler spesielt om menneskerettigheter og nasjonale sikkerhetsinteresser, er det ytterligere krav til respekt for menneskerettigheter og aktsomhetsvurderinger. Ved brudd på kontrakten krever Ruter at det rettes opp og at det fremlegges en tiltaksplan for retting. Der Ruter selv har forårsaket eller bidratt til negative konsekvenser, vil vi samarbeide med relevante parter om gjenoppretting i tråd med våre forpliktelser.

Beskriv eventuelle tilfeller av gjenoppretting i rapporteringsperioden

Før sommeren 2025 gjennomførte vi, i samarbeid med en operatør, en kontroll ved et verksted. Kontrollen avdekket mangler knyttet til renhold, verneutstyr og brannsikkerhet. Operatøren utbedret disse forholdene på verkstedet. I tillegg ble det fulgt opp med spørsmål og dokumentasjon rundt lønn, arbeidstid og forsikring knyttet til at det var utenlandske arbeidere.

Vi er klar over at vi opererer i en bransje med komplekse leverandørkjeder hvor det er kjente utfordringer (barnearbeid, tvangsarbeid). Dette arbeidet krever kontinuerlig fokus, samarbeid og forståelse for at forbedringer tar tid, særlig der de største risikoene befinner seg.

6.B Sikre tilgang til klagemekanismer

6.B.1 Beskriv hva virksomheten gjør for å sikre at ansatte og andre interessenter, spesielt påvirkede arbeidere og lokalsamfunn har tilgang til varslingskanaler og klagemekanismer

For å identifisere, rapportere og undersøke bekymringer om ulovlig atferd eller atferd i strid med foretakets atferdsregler eller lignende interne regler, har Ruter en varslingsordning, en varslingsplakat (rutine) og et varslingsråd. Disse tar høyde for rapportering av egne ansatte og innleide. I tillegg kan eksterne kontakte Ruter via epost til varsling@ruter.no.

Vi følger regelverk om offentlige anskaffelser og for statsstøtteregele. Vi har policy for personvern, habilitetskrav, etiske retningslinjer og en policy for internkontroll og risikostyring. Vår varslingsplakat inkluderer egne grep for å verne varslere.

Våre rapporteringskanaler for varslere, er til nærmeste leder, til varsling@ruter.no, til verneombud@ruter.no og egen varslingskanal til et eksternt firma. Der kan varslere ringe, møte opp fysisk, bruke e-post, post samt et eget elektronisk varslingsskjema. Det gis opplæring om varslingsordningen i form av e-læring til nyansatte i forbindelse med ombordstigningsprosessen, til nye ledere og til varslingsrådets medlemmer. Varslingsrådet mottar eksternt opplæring.

Varslingskanaler i leverandørkjeden er tema i møter med våre operatører og leverandører.

Kontaktinformasjon:

Ruter As

Vivian Eide Jektvik, Spesialrådgiver menneskerettigheter og åpenhetsloven
vivian.jektvik@ruter.no